

Тәу еткен тәуелсіздік

Тәуелсіз ел, төр сенікі!

1986 жылы 17-18 желтоқсанда «Ұлтым» деп, бұғалыққа мойын ұсынбаған жастар толқуының арты қазулы қанды орға айналатынын кім білген?!

«Сол жылы, бірақ, әдеттен жырақ» небәрі 18 минутта өткен отырыста Қазақстан КП Орталық Комитетінің V пленумы Дінмұхамед Қонаевты қызметінен босатып, Қазақстан КП Орталық комитетінің бірінші хатшылығына жамағатқа жат, ұлттан ұлысы бөлек Г.Колбинді тағайындады. Дүрсілі қатты дүмпудің басты себебінің бұл бірі ғана. Одан өзге, қазақ ұлтының даму деңгейінің тежелуіне, кеңестік салттың кеңінен дәріптелуіне, көрі қатты әміршіл жүйенің күштеп басқаруына шыдай алмағаны тағы бар боздақтардың. Дәл осы саясатты режиссер Ахат Ибраевтың бертін келе түсірілген «Полигон» телесериалында бүкпесіз айқын көруге болады.

17 желтоқсан. Көп ішінде көк кеткен, ар аяққа тапталып, бұрым жұлынып, табиғи аяз емес, қолдан жасалған солақай саясаттың көрі қарыған күн еді.

Брежнев алаңына топ-тобымен ағылған қазақ жастарының бейбіт шеруі –

Кешегі бостандық аңсап, азаттықтың жолында жанынан кешкен ата-баба арманына Алаш баласы жетті. Мамыражай тірлік, мызғымас бірлік бар елде. Дегенмен, бабалар аңсаған азаттық қазаққа қалай бұйырды? Бес қару жастанып, түн ұйқы, күндіз күлкіден қағылған баһадүрлер заманын былай қойғанда, тек, ана тілі үшін аяусыз соққыға жығылып, қан көшкен 86-ның нәубеті не дейді бізге? Қара ала шүрегейдің қаңғып келуі қар астынан өрт шығуына әкелмеп пе еді?!

Орталықтың кадр саясатын дұрыс жүргізбей отырғандығына өз наразылықтарын білдіргендігі еді. «Қазақстанға – қазақ басшы!», «Өр халыққа – өз көсемі!» деген ұранмен, «Менің Қазақстаным» әнін айтып, алаңға арам ойсыз шықты. Ұлт саясатын дұрыс жүргізуді, ұлттық тілге, дінге, мәдениеттің дамуына қамқорлық жасауды, ұлттан шыққан саяси қайраткерлердің басшылық етуін талап етті. Бұл арыстан жүрек абадан топтың өздерін толғандырып жүрген мәселелерді айтып қалуына таптырмас мүмкіндік болды. Шеру құқық бұзушылық, ұлтшылдық сипаттан алшақ еді. Тек лениндік ұлт саясатының бұрмаланбауы, «Өр ұлтқа өз басшысын қою керек» деген сөз жазылған қағаз плакаттар ғана болған екен қолдарында. Біздің білімізше, қазақтан шыққан біраз зиялы қауым өкілдері келіп, жастардың қайтуын сұраған көрінеді. Солардың ішінде Роза Бағланова да болған. Ол жылап тұрып, «Қарақтарым, босқа қырылып қаласыңдар, тараңдар!» деп өтінген. Бірақ, арды жанынан артық көріп, намыстың наркескенін қынынан бір кез суыған жастар бұған тоқтамады.

Кейбір деректерде, «17-18 желтоқсанда болған қайғылы оқиғалар барысында 150-ден аса қазақ қыршынынан қиылды десе, Алматының емдеу мекемелеріне

540 адам түсті, 200-ге жуық жан ауруханаға жатқызылды, 1700-ден астам адам түрлі дене жарақаттарын алды» деп жазылған.

Демонстрацияны таратуда әскери дерекі күш қолданылып, қақаған қарлы аязда үстөріне суық су шашылып, ұсталғандарды ұрып-соқты, қаладан тыс жерге тасылды» делінген. Иә, қазақ жастарын қазулы шұңқырға өлі-тірісіне қарамай тоғытқандығын құлағымызбен естіп, «Қызғыш құс» атты фильмнен көрген де болатынбыз.

Мұның бәрі тарихта тайға таңба басқандай тұр. Ол аз десеніз көптің жүрегінің түбінде. Жыл сайын санасында сан сапырылады.

Мінеки, биыл осы «ызғарлы желтоқсан желінің соққанына» – 36 жыл.. Бүгінгі таңда 16

желтоқсан күнтізбеге қарап күніріне күрсінер басты күнге айналды.

Кейде “Желтоқсан оқиғасын” арақидік естен шығарып алатынымыз жасырын емес. Оны қойшы, сол желтоқсан қаһарманына лайықты құрмет көрсете алдық па?! Ұлықтың алдында ұлт мүддесі үшін қасқая сөйлеген Қайратқа бір ескерткіш әлі бұйырмады! Сәбира Мұхамеджанова, Ләззат Асанова мен Ербол Сыпатаевқа ше? Көзге көрінер қандай құрмет, нендей сыйымыз бар?! «Елу жылда ел жаңа». Алайда, «Тәуелсіз ел төр сенігі!» семіріп, көрген қорлық, тартқан азаптың тыртығын жасырмасақ-шы. Біздерге төр қан мен терге малына бұйырғанын есте ұстағанымыз абзал.

Жаһангер САҒЫНДЫҚ.

Құрметті аудан тұрғындары!

Баршаңызды 16 желтоқсан – Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігі күнімен шын жүректен құттықтаймын! Аталмыш күн еліміз үшін аса маңызды мемлекеттік мереке болып табылады. Еліміз бұл айшықты мерекені осымен 31 жыл бойы атап өтуде.

Тәуелсіздік атты айтулы мереке бізге көктен түссе қалған тосын сый емес. Елдің азаттығы жолында халқымыз үлкен ерік-жігер, қайраткерлік пен батырлықтың ерен үлгісін паш етті. Қазақ елінің азаттық үшін арналысы кәрі тарихтың беттерінде сайрап жатыр.

Тәуелсіздік алғаннан кейін мемлекетімізде қанама өзгерістер болды. Бір жүйеден екінші жүйеге ауысу, нарық заманына өту, капиталистік заңдылықтар мен үрдістерді меңгеру елімізге оңай соққан жоқ. Бірақ халқымыз өзінің береке-бірлігімен, сабырлығымен, парасаттылығымен барлық бөгеттер мен қатерлерден өте білді.

Азаттық алған арнайы таңнан беріде бүтіндей жаңа ұрпақ өсіп шықты. Олар егемен елдің алғашқы қадамдарымен бірге қадам басып, мемлекетпен бірге есейіп, қатар жасап келеді. Тәуелсіздікпен бірге барша қазақ елі қайта түлеп, дамудың даңғыл жолына түсті. Әрине, бұл уақыт тарих өлшемін қарағанда, социалықты көп емес шығар. Дегенмен, еліміз қысқа мерзімде бір жүйеден екінші жүйеге ауысып, жаңа қоғам құрып, іргесі мығым мемлекет қалыптастыра алды.

Қазақстан алыс-жақын мемлекеттермен ынтымағы берік қарым-қатынас орнатты. Индустриалды-инновациялық дамуға бет бұрып, халықтың әл-ауқатын арттыруға бағытталған бірегей жобалар жүзеге асты. Мемлекеттік институттар дамып, мемлекеттік басқару ісі алға басты. Еліміздің жүрегінен жаңа астанамыз бой көтеріп. Тізе берсе, өзгені талсандырап іргесі істеріміз бен жеткен жетістігіміз жетерлік.

Қазіргі таңда елімізде әділетті қоғам құру, халыққа сапалы қызмет жасау, ауылдарды жандандырып, ауылшаруашылығына қолдау көрсету іс-шаралары қолға алынуда. Ауыл шаруашылығы саласында да елеулі жұмыстар жүргізілді. Мал өсіріп, жер өңдейтін жерлеріміз тынымсыз еңбек етіп, агромеркәсіп саласы алға басты. Өзінің жекке ісін ашқандар кәсіпін дөңгелетіп, шағын және орта бизнеспен айналысушылар қатары көбейді. Еңбек және табыс өнімінің көлемі жыл санап артуы аудан тұрғындарының қарымы еңбегінің арқасы екені анық.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев өзінің бір сөзінде: «Бұл егемен еліміздің мәртебесін арттырған ұлы мейрам. Біз үшін тәуелсіздіктен асқан құндылық жоқ. Оны бағалай білу бүгінгі және өскелең ұрпақтың міндеті», – деген болатын. Шынымен дәл қазір еліміз үшін мемлекеттің дербестігінен асқан құндылық жоқ. Әлемде ұлты бар болса да, мемлекеті, иеленген жері жоқ халықтар бар. Тарих көшінде қанама зар заманды кешсек те, бүгінде тәуелсіз ел атанып отырғанымыз біз үшін тағдырдың зар сыйы екенін ұғынғанымыз абзал.

Бұл әрбір қазақтың көкейіндегі ізгі тілек, ортақ мүдде екені даусыз. Біз тәуелсіздікті теңдессіз құндылық деп танып, әрбір ісімізді отбасы құндылықтарын нығайтуға, өлкемізді дамытуға, ана тілі мен тарихымызды қастерлеуге бақыттайтын болсақ, алар асуымыз, бағындырап бізгіміз еңселі болары хақ.

Құрметті жерлестер! Тәуелсіздік мерекесі құтты болсын! Баршаңызға мықты денсаулық, жақсұ бақыты мен амандығын тілейміз! Мемлекетіміздің мәртебесі әрдайым биік болып, Тәуелсіз Қазақстан мәңгі жасай берсін!

Ерлан ҚҰСАЙЫН,
Қарқаралы ауданының әкімі.

Облыс әкімінің жұмыс сапары

Аймақ басшысы Қарқаралыда

Қарағанды облысының әкімі Ермағанбет Бөлекпаев Егіндібұлақ ауылында Қарқаралы ауданының тұрғындарымен кездесті. Мәдениет үйінде өткен жиында алдымен Қарқаралы ауданының әкімі Ерлан Құсайын өңірде 2022 жылы атқарылған жұмыстар мен өзекті мәселелер жайында кең баяндама жасады. Аудан әкімі есептік сөзінде елеулі жетістіктермен қатар, шешімін таппаған мәселелерді де ескеруіс қалдырмады. Қарқаралы ауданында мектептер мен денсаулық сақтау ұйымдары ғимараттарының жаппай тозғандығын, Қарқаралы қаласындағы тұрғын үй мәселесін және өңірдегі республикалық, облыстық, аудандық маңызы бар жолдардың жөндеуді қажет ететіндігін жиын барысында аудан әкімі Ерлан Бейсембайұлы ашық айтып өтті.

Жиылған жұрттың бір парасы Егіндібұлақ ауылындағы ауыл шаруашылық колледжінің жабылуына наразылық білдірсе, кей азаматтар «Алтай Полиметталлы» ЖШС сынды алпауыттың жұмыс істеу тәсіліне көңілдері толмайтынын жеткізді. Егіндібұлақ өңірінде наубайхананың жоқтығы мен ауыл жолдарының сапасыздығы да тілге тиек болды.

Аймақ басшысы Ермағанбет Бөлекпаев халықтың пікір-ұсыныстарын тыңдап, облыс орталығынан онлайн қосылған сала басшыларының жауабын жұртпен бірге

тыңдады. Жиын соңында облыс әкімі өткір проблемалармен келген тұрғындарды жеке қабылдады. Көтерілген көптеген түйінді мәселелерді тиімді шешу жолдарын қарастыратынын айтқан облыс әкімі ауылдағы аурухананы аралап, оның мәселелерімен жете танысты.

«Аймақ басшысының аудандарды аралауды Алашқа аты мәлім Қарқаралыдан бастағаны жақсы ырым» дәсті жиылған жұрт.

Баршын ЕРТЫҚЫЗЫ.

Бәрекелді!

Қазыбек бабамыздың мекенінде спорт кешені

Qarqaraly

Құрметті оқырман! Аудандық «Қарқаралы» газетіне 2023 жылға жазылу науқаны басталды. Газетке жазылуды «Казпошта» АҚ пошта байланысының барлық бөлімшелерінде, Қарқаралы қаласы, Ә.Бөкейханов көшесі 40 мекенжайы бойынша редакцияда ресімдеуге болады. Газетке 6 айға және бір жылға жазылуға болады.

Жеке жазылушылар үшін жазылу индексі - 65626, 6 айға 2283,60 теңге, 1 жылға 4567,2 теңге. Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін жазылу индексі -15626, 6 айға 3183,60 теңге, 1 жылға 6367,2 теңге. Зейнеткерлер мен 1,2 топ мүгедектер үшін жазылу индексі - 55626, 6 айға 1983,60 теңге, 1 жылға 3967,2 теңге.

Құрметті оқырман, 2023 жыл бойы «Қарқаралы» газетімен бірге болыңыздар! Мекенжайымыз: Қарқаралы қаласы, Бөкейханов көшесі 40. Анықтама телефоны: 31456, 31784, 87755483523, 87755348829.

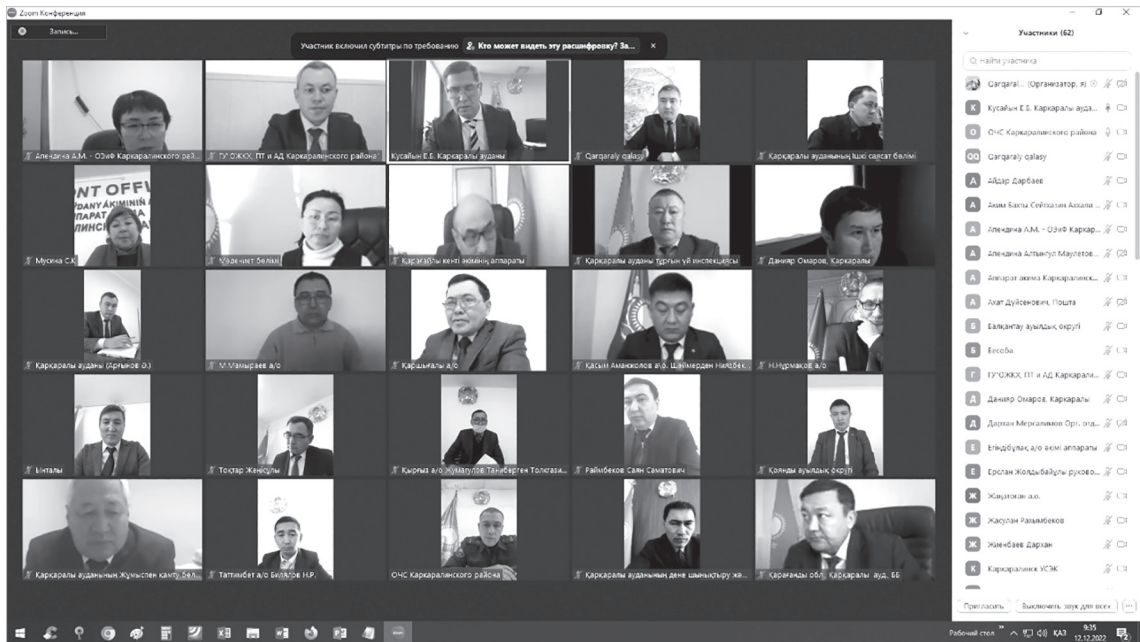
E-mail: karkaraly_too@mail.ru

Тәуелсіздік күні қарсаңында Қарқаралы өңірінің киелі төрі – Егіндібұлақ ауылында саулеті келісе бой көтерген спорт кешені жалпақ жұртқа пайдалануға берілді. Қарқаралы ауданына жұмыс сапарымен арнайы келген Қарағанды облысының әкімі Ермағанбет Бөлекпаев спорт кешенінің ашылу салтанатына қатысып, Егіндібұлақ халқы мен спорт сүйер өрендерді спорт ордасының ашылуымен құттықтады. Игілікті іс пен сұлу саулет тоғысқан спорт кешені бұқаралық спортты дамытып, өңір өрендерін жалаулы жарыстардың биік тұғырларына көтеретініне сенім нық.

Аудан әкімдігінде

Тұрғындар мәселесі назарда

Дүйсенбіде аудан әкімі Ерлан Құсайынның төрағалығымен кеңейтілген аппараттық жиын өтті. Кеңейтілген аппараттық жиында Қарқаралы ауданының әлеуметтік инфрақұрылым объектілерінде тұрғын үй қорын басқару, газ және газбен жабдықтау және қауіпті техникалық құрылғыларды қауіпсіз пайдалану саласындағы жүргізіліп жатқан жұмыстар туралы және жедел сұрақтар бойынша мәселелер қаралды.

Бүгінгі кеңейтілген аппараттық жиында бірқатар өзекті мәселелер қаралды. Алдымен, Қарқаралы ауданының әлеуметтік инфрақұрылым объектілерінде тұрғын үй қорын басқару, газ және газбен жабдықтау және қауіпті техникалық құрылғыларды қауіпсіз пайдалану саласындағы жүргізіліп жатқан жұмыстар туралы Қарқаралы ауданының тұрғын үй инспекциясы бөлімінің басшысы Ерлан Аманбаев баяндады. Бұл бағытта атқарылып жатқан жүйелі жұмыстар сараланып, тиісті тапсырмалар берілді.

Бұдан кейін жедел сұрақтар талқыланды. Атап айтқанда, жылыту маусымының өту барысы туралы тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі басшысы Қуандық Таласбаев пен 2022 жылдың қорытындысы бойынша күтілетін бюджеттің игерілуі туралы экономика және қаржы

бөлімінің басшысы Алтынғұл Апендинаның хабарламалары тыңдалып, ағымдағы мәселелер қаралып, өңір басшысы тарапынан бірқатар маңызды міндеттер қойылды.

Өңір басшысы Ерлан Бейсембайұлы кеңейтілген аппараттық жиында бірыңғай сәулеттік келбет беру үшін қасбет пен шатырды жөндеу бағдарламасын жергілікті бюджеттен мүмкіндігінше жалғастыруды. Қарағайлы ауылындағы көпқабатты үйлерді жөндеу бойынша осы бағдарламаны іске асыруды қамтамасыз етуді. Қала әкімдігі (Токмузин Б.М), жер қатынастары сәулет және қала құрылысы бөлімі (Тусупов К.М), тұрғын үй инспекциясы бөлімі (Аманбаев Е.М) мүдделі кәсіпкерлік субъектілерімен бірлесіп, өнеркәсіптік қауіпсіздік нормалары мен стандарттарының талаптарын қатаң сақтай отырып, жұмыстарды ұйымдастырсын және газ тол-

тыру станциясын орнатуға жағдай жасасын (ЖҰӨ), тұрмыстық тұтынушыларға газ жабдықтарына қызмет көрсету қызметін ұйымдастыруды. Қала, кент және ауылдық округ әкімдеріне тиесілі аумақта жылу беру маусымының сапалы өтуін қатаң бақылауға алуды. Қарқаралы ауданының білім беру бөлімі (Елеусізов А.С), аудандық орталық аурухана (Сейтпанов Д.К), мәдениет және тілдерді дамыту бөлімі (Искакова Ж.К) – осы мекемелерге қарасты барлық мекемелер мен ұйымдарда тұрақты және сапалы жылу берілуін қамтамасыз етуді. Сонымен қатар, барлық нысандар бойынша күнделікті мониторингті нақты мәліметпен қамтып аудандық коммуналдық шаруашылық бөліміне ұсынуды және бюджет қаражатын уақытылы, сапалы және толық игеруді тапсырды.

Жиында көтерілген мәселелер бойынша өңір басшысы жауапты орынбасарлары мен тиісті бөлім басшыларына тапсырмалардың жүзеге асыруын қамтамасыз етуді, оның орындалуын қадағалауды тапсырды.

Баршын ЕРТІСҚЫЗЫ.

Қазыбек бабамыздың мекенінде спорт кешені

Басы 1-бетте.

«Әділетті Қазақстан» әр азаматқа көңіл бөлмек. Ал, осындай спорт ордалары мемлекетіміздегі адам ресурстарын дамытуды алға сүйрейтіні анық. Жалпы, күшті мемлекеттегі ұлттың білімі толық, денсаулығы мықты болуы керектігі айқын дүние. Аймақ басшысы да осы жайлы өзекті ойын ортаға салды.

– Мен Қаз дауысты Қазыбек бабамыздың құт мекені болған Егіндібұлақ өңірінде сәулеті мен сәні келіскен осындай ірі спорт кешенінің ашылуымен барша жұртты құттықтаймын. Қарқаралы өңіріндегі осы спорт ғимараты залдарынан Алашқа әйгілі спортшылардың шығарына сенімдімін, – деді Ермағанбет Қабдулаұлы.

Егіндібұлақ өңірінің ақсақалдары да жаңадан сайланған аймақ басшысының жұмысына

сәттілік тіледі. Ақ кимешек оранған әжелер шашу шашып, жиылған жұрт берекелі шарада бірін-бірі құттықтады.

«Ауыл – Ел бесігі» жобасы аясында салынған 100 орындықты дене шынықтыру-сауықтыру кешенінде балалар мен ересектердің белсенді демалысы үшін барлық жағдайлар жасалған.

Екі қабатты ғимаратта спорт және күрес залдары бар. Ауыл тұрғындары қазақ күресі, волейбол, футбол, гандбол, баскетбол, дзюдо секцияларына қатыса алады. Спорт залға арнайы ағаш паркет төселген. Мұндай еден жабыны спорттық жарыстар мен додаларға дайындық барысында жарақатқа жол бермеуге бейімделген. Заманауи тренажерлермен жабдықталған кешен білекке әл, көшеге сән беріп тұр.

Баршын ЕРТІСҚЫЗЫ.

Желтоқсаншының естелігі

Желтоқсанда шындық жырын шыр-қаймын деп шарқ ұрдың, Желтоқсанда егеменді ел болсақ деп талпындың. Кеудеңде әлі сызы жатыр сол кездегі салқынның, Айналайын, жас қайратым, жас өркені халқымын!

Мұхтар ШАХАНОВ.

Ғасырлар бойы талай зұлматты, қайғы мен қасыретті бастан кешірген ата-бабаларымыз небір қиын кезеңде де бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығара білген. Қазыбек би айтқандай «Елімізден құт- береке қашпасын деп, Жеріміздің шетін жау баспасын деп» үнемі тойтарыс берумен болған. Жылқы мінезді, өр кеуде, намысшыл қазақтың ежелгі арманы жерінің тыныштығы мен елінің азаттығы еді. Батыр бабаларының аманатына берік қазақтың ұл-қыздарын 1986 жылы алаңға алып шыққан осы бір намыс еді.

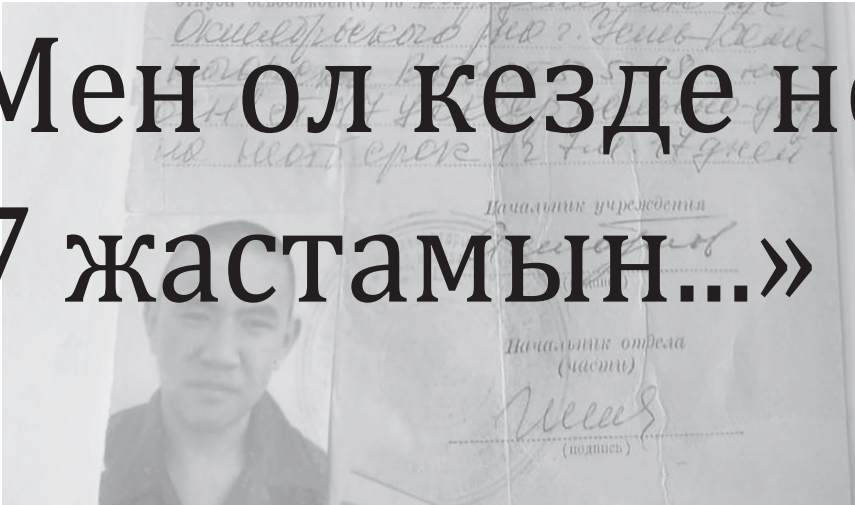
Сол жылы алаңға жиналған жастардың тек бір ғана тілегі болды. Оны бейбіт шерумен шешуге бекінген азаматтар мен қыздардың алдынан тегеурінді тосқауыл тосып алды. Қарсы келгенін ұрды, жықты, қамады, өлтірді. Алайда, жастар абдырамады, керісінше сөз сайын қатарлары толығып, қаралары көбейе түсті.

Тұтас бір ұлтты қорлап, кемсіткен, ақ қар, көк мұзда өрімдей жастарды баудай түсірген сол бір қанды «оқиғаға» биыл 36 жыл толыпты. “Қазаққа қазақ башы керек” деген талаппен Алматыдағы Республика алаңына шыққан жастардың наразылығы аяусыз басып-жаншылғанына осыған уақыт өтті. Десе де “Желтоқсанның” көзі тірі куәгерлері сол қанды оқиғаны күні кеше ғана болғандай есінен шығармаған.

Міне, адамның рухын жаралайтын, жастарды жазықсыз қырғынға ұшыратып, жазалаған жайттың куәсі болған Бесоба ауылының тұрғыны, сол бір қанды шерудің тірі куәгері Думан Оразбаев. Кішкентайынан әжесінің қолында өсіп, ауылдағы мектепті аяқтап, Алматыдағы ауыл шаруашылығы институтына келіп оқуға түседі.

– Мен ол кезде небәрі 17 жастамын.

«Мен ол кезде небәрі 17 жастамын...»

Алдында 1-2 күн бұрын жоғары курстағы үлкен жігіттер келіп, жастардың алаңға жиналатындығы туралы айтқан болатын. Бірақ, мен оған мән бермедім. 17 желтоқсан күні жастардың алаңға шыққаны туралы естідік. 18 желтоқсан күні сабақта отырғанымызда бізге алаңнан қашқандар келіп бізді де курстастарымымен бірге алаңға алып барды. Алаң жағалай қоршауға алынған. Айнала айғай-шу. Алаңда жарты сағаттай тұрдық. Қоршаудан ішке кіргізбеді. Амалын тауып, жоғары жаққа қарай өттік. Сол-ақ екен, қайдан шыққаны белгісіз, бір кезде жиналған көпшілікке БТР машиналары қарсы жүрді. Жастар тас алып лақтырып, төбелес басталып кетті. Қалың лек артқа шегініп, алдындағылар қашып үлгердік. Содан, Фурманов көшесінен төмен Абай көшесіне бардық. Көше бойымен өлең айтып уралап қатарымызға адамдарды қосып алдық. Екінші алаңға бардық. Онда да қырғын, арқамнан қатты соққы алып, қашып жатақханаға келдім. Ертеңде сабаққа барсам жанымдағы курстас үш жігітті ректор шақырып жатыр деп алып кетті. Кабинетке келсек, азаматтық формада киінген үш адам отыр екен, олар бізді ертіп генпрокуратураға апарды. Ол жерде Москвадан келгендер отыр екен, сурақ-жауап, тергеу басталып кетті. «Сендер, халық жауысыңдар!», деп айғайға

басты. Бірнеше күн қатарынан жүргізілген тергеуде бізді ұрды-соқты. Үшеуімізді 21 желтоқсанда жауып тастады. Содан 19 наурызда сот болып, бізді үш жылға соттады. Уақытша қамау изоляторында Қайрат Рысқұлбеков және журналист Құттыбай Аймахановпен бірге отырдым. Ал, Қайратқа басында ату жазасы кесілген болатын, кейіннен 20 жыл берді. Мені 3 жылға соттады. Бірақ жасым небары 17-де болғандықтан, көмелеттік жасқа толмағандарға арналған еңбекпен түзеу колониясына жіберді. Алайда сол кезде біздің елімізді мұндай мекеме жоқ екен. Тек Ресейдің Оренбург деген қаласында бар екен. Сонда жібермекші болды. Маусым айына дейін қамауда ұстады. Одан кейін Өскемендегі зонаға жіберді. Кетіп бара жатқанда психбольницадан әкеле жатқан Қайрат Рысқұлбековпен жолықтым. «Мыналар менің ақыл есіміңң дұрыстығын тексеріп жатыр, әбден шаршатып жіберді», - деді сонда Қайрат Рысқұлбеков. Содан оны көрмедім. Тек, түрмеде отырғанда басшылар газеттен Қайрат Рысқұлбековтың өлгендігі туралы жазылған материалды көрсетті. Түрмеде тіпті қиын болды. Ол жерде де бізге тыныштық бермеді. «Сендер өкіметке қарсы шықтыңдар, халық жауысыңдар», - деп неше түрлі қорлық көрсетті. Сондағы

алаң ауыр соққылардан болар, бүгінде еңбекке жарамсызбын, 2 топтағы мүгедекпін. Үш жылға деп соттаған мені 1988 жылдың майында, яғни 1,5 жылдан кейін босатып жіберді.

– Желтоқсан оқиғасына қатысты деген айып тағылып, істі болғандардың ең жасы мен болдым-ау шамасы. Сот шешімімен 3 жыл бас бостандығымнан айырылдым. Оның алғашқы 1,5 жылын Өскемендегі көмелетке толмағандарға арналған колонияда өткіздім. Колониядан кейін жазаны өтеу мерзімі қысқарып, бостандыққа да 1,5 жылда шықтым.

Түрмеден шыққаннан кейін өзім әскер қатарына сұранып, бірден әскерге кеттім. Өскерде жүргенде «Оқуыңызды жалғастыруға болады» деген хат алдым. Өскерден соң оқуымды жалғастырдым,

бітірген соң ауылға келдім. Мен ол кездегі бізге көрсеткен қорлықтың бәрін айтпай-ақ қояын...» деп қиын күндердің естелігін аяқтады Думан аға.

Иә, желтоқсанның ызғары сол кездегі 17 жастағы бозбаланың есінде мәңгі ауыр естеліктер болып қала беретіні сөзсіз. Ата-анасынан ерте айырылып, әжесінің қолында болған Думан бүгінде әке-шешесінен қалған қарашаңырақтың иесі. Ауыл шаруашылық институтының «Өсімдік қорғау» факультетін бітірген Думан аға ауылға келсе де, мамандығы бойынша жұмыс атқармаған. Зейнетке шыққанша ауылда әр түрлі жұмыс істеген. Жұбайы үй шаруашылығында, үш ұлы, үш немересі бар, әрі жетім қалған төрт баланы асырап алған.

Қазір, сол бір қырғыннан ақталғандығы туралы қағазды тек 2005 жылы ғана алыпты, оның өзінде де Алматыға барып алған.

– Бейбіт өмірдің қадірін біліңдер! Мынау заман – білекпен емес, біліммен жарысатын заман. Сондықтан оқу-біліммен қаруланып, бабаларымыздан қалған байтақ жерді гүлдендіріп, көркейтіндер дегім келеді. Замандарың тыныш, таңдарың арайлы болып, анасы баласынан, баласы анасынан айырылмаса екен деген тілегім бар. Біз көрген қорлық пен зорлық сендердің бастарыңа келмесе екен деп тілеймін!, – деп Думан аға әңгімесін аяқтады.

Желтоқсан көтерілісіне қатысқан жастар таяқ жеп, жазықсыз қамалса да ешқашан өкінбейтінін айтады. Өйткені болашақтың қамы үшін бастарын бәйгеге тіккен. Олардың қынжылатыны 30 жылдан асса да желтоқсан көтерілісінде нақты бағасын ала алмай отырғаны.

Өсер елдің қай сөтте де

бірлік болмақ қалауы,

Лаула, лаула, желтоқсанның

мұзға жаққан алауы.

Өздеріндей өр намысты жас өркені

бар елдің

Ешқашанда еңкеюге тиісті емес

жалауы!

Меруерт АРҒЫН.

Алаштың ақ жолы

Ұлт көсемі хақында

Әлихан Нұрмұхамедұлы Бөкейхан! Бұл есім – Алаш-Қазақ дейтін ұлы ұлттың тарихында алтын әріппен жазылып, осы елдің жан-жүрегінен өшпестей орын алды. 1866 – 1937 жылдардың аралығында ғұмыр кешкен Әлихан атамыз небір қиындықтың өткелінен өткен, аласапыран уақыттың тас қамалын жарып шыққан тәкті тұлға. Қараңғыны қақ айырған Күннің жарық сәулесі секілді. Бейнелеп айтқанда, меңіреу мұз құрсаған мұңлы аймақты тесіп өтпекші болған Алаштың мұзжарғыш алып кемесі десек те болады. Өткен, ғазиз жанның арман-мақсаттары орындалмады. Өте өкініш те,осы шығар. Егер Әлихан Нұрмұхамедұлының ойға алғаны орындалып, армандары салтанат құрып, мақсаттарының межесіне жеткенде – бүгінде біздің ұлт көремет дамыған Жапонияның не алдында, не жетеқабыл ірі мемлекеттердің бірі болар еді. Осы ретте алаштанушы, жазушы-ғалым Тұрсын Жұртбай ағамыздың көптеген еңбектерін бүгінгі жұртшылық, оның ішінде жас ұрпақ тегіс оқыса дер едім. Әсіресе, «Ұраным – Алаш!..» дейтін зерттеу еңбегінде ұлт көсемі Әлиханға қатысты құнды деректер жинақталған.

Әлихан Бөкейхан – ұлттық реформатор. Оның ұлы жүрегі өз ұлты деп соқты. Жаңа дүниені, жақсы өмірді жасағысы келген жарқын тұлға. Өйткені, қаншама ғасырлар бойы көшпелі қоғамда жүрген қазақты әлемдік айналымға кіргізіп, өркениетке ілестірмек болды. Бұған бір-екі мысалды Түрсекеңнің аталмыш зерттеуінен көрейік: «...Қарауылға бірінші болып ұлт көсемі – «көрі көсем», «Алаш» партиясының төрағасы, «Алашорда» үкіметінің премьер-министрі Әлихан Бөкейханов ілінді. Кеңес чекистерінің Ө.Бөкейхановтан қауіптенсе – қауіптенетіндей жөні бар еді. Жер жөнінде алаш көсемі Әлихан Бөкейхановтан асқан білімді маман сол кездегі кеңес өкіметінің мемлекет басында да жоқ болатын. Патшалық Ресейдің ең беделді ғалымдары мен әскери барлаушыларынан, отарлау жүйесінің идеологтары мен теоретиктерінен құралған академик Шербинаның экспедициясының құрамында он жыл бойы зерттеу жүргізген Әлихан Бөкейханов ел мен жер жөніндегі мәселенің астарын бүге-шігесіне дейін білетін. Оның пікірімен Шербина, Швецов іспетті ғұламалар да есептесетін. Сондай-ақ, қазақ жері үшін Әлімхан Ермеков екеуі Ленинмен де бетпе-бет келіп, өз тұжырымдарын дәлелдеп шығып еді».

Қазақ АССР халық комиссарлары кеңесінің төрағасы В.А.Радус-Зенькович 1921 жылы 13 маусымда Орынборда РКП(б)-ның 1қазақстандық партия конференциясында: «... Егерде әйгілі Бөкейхановқа келетін болсақ, ол – қазақ даласының асқан білгірі. Оны тиімді пайдалана білу керек. Ол алдағы уақытта да техникалық қызметкер ретінде жүріп те ықпал жасауы мүмкін, бірақ та ол жергілікті жердің жағдайын тез аңғарады, сонысымен де үлкен көмек көрсетеді. Ол қазақ тұрмысының нағыз әмбебап энциклопедиясы, өлке тарихының оқымыстысы. Ешқандай кітап оны алмастыра алмайды. Бізге осындай, әрине, біздің бақылауымызбен және басшылығымызбен жұмыс істейтін кадрлар өте қажет...», - деп конференция делегаттарына түсініктеме берген екен.

Әлихан Бөкейханның басқалардан басты ерекшелігі – ақсүйектік мінезінде. Бұл – төре тұқымына жазылған дала заңы. Ұлы бабасы Шыңғысханнан бергі азулы хандардың біразының бойында сақталған тектілік, елді соңына еріте алатын қырағы қабілет, далаға тән деғдарлық, беказттық болмыс тәрізді асыл қасиеттердің бәрі де бір өзіне жинақталған. Бір сөзінде: «Ұлтына, жұртына қызмет ету – білімнен емес, мінезден» - деп текке айтпаған. Мінез демекші, сондай ұлы тұлғаның мінезінде көшбастар көсемге лайық үш қасиет бар екен. Біріншісі – әділ де турашылдығы. Екіншісі – алдына келген адамның мысын басатын өзгеше жаратылыс иесі екендігі. Үшіншісі – қайырымды,

бауырмал, жаны ашығыш, өте сезімтал болғандығы. Бұған қоса, білім мен ғылымға да бай болған адам. Шығыс ойшылдары, оның ішінде Әбунасыр әл-Фараби секілді дала данышпаны дейтіндей, энциклопедиялық – ғұлама білімді мейлінше мол игерген. Оған бір ғана мысал айтайық. Сонау абыр-сабыр заманның өзінде бір жағынан Ресей патшалығы, екінші жағынан Кеңес большевиктерінің зымыян іс-ерекеттерінен қазақ елін арашалап, өз алдына дербес мемлекет құрғысы келгені. Дәлел ретінде, Тұрсын Жұртбай ағамыздың зерттеуінен және бір үзінді келтірейік: «...1917 жылы шілде-тамыз айларында Жалпықазақтық 1 құрылтай шақырылып, «Алаш» партиясы тарих сахнасына шықты. Алаш автономиялы мемлекеті жарияланды. Сонда Алаштың біртұтас ұлттық идеясы бес түрлі тұжырымға негізделді.

Бірінші ұстаным: жер, жер және жер. Жерсіз Отан жоқ. Ұлт көсемінің ұйғарымы бойынша: «Қазақтың байырғы жерін қашан қазақтар өз бетінше ғылым мен техникаға сүйеніп толық игермейінше, жер жеке меншікке де, қоныстанушыларға да берілмейді».

Екінші ұстаным: жердің астындағы, үстіндегі, аспанындағы барлық игілік қазақ мемлекетіне қызмет етуі керек. Ұлт көсемінің айтуынша: «Оның әр бір түйір тасы қазақтың өңіріне түйме болып қадалу керек».

Үшінші ұстаным: толықтай экономикалық тәуелсіздік пен бірлікке қол жеткізуге ұмтылу. Ұлт көсемінің жобасы бойынша: «Қазақтың жерінде өндірілген бір уыс жүн сол мемлекеттің азаматтарының үстіне тоқыма болып киілуі керек».

Төртінші ұстаным: қазақ мемлекетінде мемлекет құрушы ұлттық тіл, дін, діл үстемдігі болуы керек.

Бесінші ұстаным: біздің түпкі мақсат – тәуелсіз ғылымға, ұлттық салт, дәстүрге негізделген заңға сүйене отырып, Жапонияның үлгісіндегі ұлттық – демократиялық мемлекет құру».

Мұндай мықты мемлекеттік мүдде, ұлтына жаны ашыған адалдық, қазағын бар әлемнің алдына танытқысы келген ұлы ұстанымдар –Әлихан Нұрмұхамедұлының ғұмыр бойғы ұстанған бойтұмардай қасиетті қағидасы еді.

Рухы мықты, ар-намысы өте жоғары, табиғи парасат-пайымы, алған білімі мен өмірлік тәжірибесі мол Алаш көсемінің мына сөздерінде де терең мағына, үлкен шындық жатыр. Мәселен: «Тіл үшін күрес неге жүріп жатыр? Қазақ тілі деген не? Қазақ тілінің ар жағындағы жатқан мәселе – жер. Біз мына жерді қазақ болып, қазақша сөйлеп қана қорғай аламыз», «Қиаметке шейін қазақ, қазақ болып жасамақ». Әлихан атамыздың қанатты сөздері бүгінгі жастарға үлгі-өнеге болсын деген ниетпен тағы кішкене зер салайық:

Қазақты сүйсең, қазақша сөйле, Алашты сүйсең, алашша сөйле!

Сөз бен тіл – ойдың туындысы. Бірі – тереңнен тартып, шырмауына алса, екіншісі себелеген күн сәулесі тәріздес. Алайда екеуі қатар келгенде адамзаттың ақыл-ойының мәйегіне, алдаспанды алмас қылышқа айналады. Намыстының қолында ту болып желбіреп, жігерлінің жолында жалын болып шалқиды. Шаршағаныңда – жан сарайыңды сергітеді, құлазығаныңда көңіліңді көтереді, тілегіңді айтқанда – берекеңді кіргізеді, мұқтаждық пен мүдденің басын қосып – мақсатқа жеткізеді. Қате айтсаң – оқ болып тиеді, ал мағынасына мән берсең – парасаттылықтың орнын басады.

Сөз мәйегін теріп өскен, ұлт болып ұйысып, алаш болып ұрандаған тұста «Ұлтым!» деп ұмтылған арыстар мұқым қазақты Алаш деген киелі тудың астына біріктірді. Осыдан бір ғасырдан астам уақыт бұрын айтылып кеткен, Алаш идеясын ұйытқан арыстардың алтын сөздерінің әрқайсысына басымызды иеміз. Маса болып шағып, ұлтын оятқан ұлы тұлғалардың асыл сөздері ұлттық «қанымыздың» тамызығы болып қала бермек.

Тірі болсам – хан баласында қазақтың қақысы бар еді, қазаққа қызмет қылмай қоймаймын. (Әлихан Бөкейханов)

Біздің іздегеніміз – Алаштың аты бәйгеден келгені. Тірі болсақ, алдымыз үлкен той. Алаштың баласы бұл жолы болмаса, жақын арада өз тізігіні өзінде бөлек мемлекет болар. (Әлихан Бөкейханов)

Біз қарап отырсақ, қосақ арасында бос кетеміз. Қазақ жұрты болып, бас қамын қылмасақ, болатын емес. Есік алдынан дауыл, үй артынан – жау келді. Алаштың баласы Ақтабан шұбырынды, Алқакөл сұламадан соң 200 жылдан соң басына бір қиын іс келді. Ақсақал аға, азамат іні, отбасы араздықты, дауды қой, бірік, жұрт қызметіне кіріс! Алаштың басын қорғауға қам қыл! (Әлихан Бөкейханов)

Қазақ тілі – бай, таза іргелі жұрт тілі деп бәріміз де айтамыз... Бірақ құр бай, таза деумен тіліміз өздігінен сақталып, әдебиетіміз әрбір кете ала ма? Қай жұрттың тілі болса да ту басында біздікі секілді таза да, бай болған. Бірақ олар көрші жұрттардың сөзі қосыла-қосыла, жүре бұзылған. Біздіңқазақтілі бұрынылғалсыз таза болса да, бұл кезде басқа жұрттармен араласа бастадық, басқа жұрттардың оқуын оқыдық... Бір жағы Бұхар, бір жағы Мекке, Медине, Стамбұлдардан да оқып қайтқандарымыз бар. Солардың бәрі елге ноғайшылап, арабшылап, сартшылап қайтып жүр. Бұлардың сөйлеген сөзінде, жазған хатында шет жұрттардың тілі аңқып тұр... Қазақ тілін сақтаймыз, балаларымызды қазақша болсын дегенде бұлардың бәрінің негізі «Тіл – құралы» екенін ұмытпасқа керек. (М.Дулатов)

Алашқа аты шыққан адамдар! Көсемдіктеріңді адаспай тұзу істендер! Сендер адассандар – арттарыңнан алаш адасады, арттарыңнан ергендердің обал-сауаптарына сіздер қаласыздар. Қазақтың бас адамдары! Әуелі сіздер адаспаңыздар! Адаспас үшін ақылдасып, ойланып, ынтымақпен іс етіндер. (А.Байтұрсынұлы)

Өз тілімен сөйлескен, өз тілімен жазған жұрттың ұлттығы еш уақытта адамы құрымай жоғалмайды. Ұлттың сақталуына да, жоғалуына да себеп болатын нәрсенің ең қуаттысы – тілі. Сөзі жоғалған жұрттың өзі де жоғалады. Өз ұлтына басқа жұртты қосамын дегендер әуелі сол жұрттың тілін аздйруға тырысады. (А.Байтұрсынұлы)

Адам қанша дана, білімді болса да, қанша қаһарман, қайратты болса да, әлеумет оның мақсатын ұқпайтын болса – қайраткер қамалға жалғыз шапқан батырдай әлек болады. (А.Байтұрсынұлы)

Әдебиет тілінің қаруы — баспа мен мектеп. Баспа мен мектеп деген – адам шошынарлық өте қайратты қару. Баспа мен мектепте қолданған тіл елге ақырында сіңбей қалмайды. Мектеп пен баспаның

Желтоқсан жаңғырығы

«Естімеген ел де көп» демекші, қазақ халқын, оның ішінде қазақтың саналы боздақтарын «Желтоқсанға» көтерген табалдырықтың «Маусым көтерілісі» екенін кейін біліп, желтоқсанның ызғарымен қоса сезіндік.

Маусым мен Желтоқсан көтерілістерінің орын алуына СССР-дің өзі кінәлі болатын.

1979 жылдың 31 мамырында Кеңестер Одағы Коммунистік Партиясының Орталық Комитеті Саяси бюросының (КОКП ОК) № 153/ХІ қаулысымен «Неміс халқының ұлттық мәдениетін дамытуға қажетті жағдай жасау мақсатымен және олардың арасында идеялық – тәрбие жұмысын жақсарту, сонымен бірге облыс құрамына кіретін аудандардың экономикасы мен табиғи байлықтарын неғұрлым тиімді игеру үшін Қазақ ССР-ң құрамында республикалық органдарға тікелей бағынатын Неміс автономиялық облысын құру орынды деп есептелсін және ол туралы нақты ұсыныстарды жасау Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетіне тапсырылсын» – деген мазмұнды, отты біреудің қолымен көсеуді көздеген – саяси астарлы қарар бекітілген және Қазақ ССР-і Компартиясы мен Үкіметін осы мазмұндағы ұсыныс жасауға көндірген.

Ұсыныс негізінде неміс автономиялық облысы құрамына Целиноград облысының Ерейментау және Сілеті аудандары, Қарағанды облысының Молодежный ауданының біраз селолық кеңестері, Көкшетау облысының Уалиханов ауданы, Павлодар облысының Ертіс ауданы еніп орталығы – Батыр Бөгенбайдың туған жері – Ерейментау болып белгіленген.

Шегініс. СССР /нақтысы Ресей/ болса ІІ Екатерина патша тұсында, оның Манифесіне сәйкес Ресейде диқаншылық пен қолөнерді дамыту үшін немістердің ата жұртын тастап – қажеттілік үшін шақырылғанын, бұрын, 1918 жылдың 19 қазандағы Лениннің Декретіне сәйкес өз аймағында /Поволжьеде/ неміс автономиялық облысының, 1924 жылдың 20 ақпанындағы Совнаркомның шешімімен автономиялық республикасы болғанын тарих қойнауына ысырып, 1941 жылдың 28 тамызында неміс республикасын ұлт мүддесіне қарсы таратты, оның жерін екі облысына бөліп берді.

1942 жылдың 10 қаңтарында СССР-дің қаулысына сәйкес, сол жерлерде қоныстанған неміс ұлтының 17-50 жас аралығындағы жұмысқа жарамды азаматтары еңбек (жұмысшы) колонияларына, қазақ жеріне еріксіз жіберілді. Қаулыда оны орындаудан бас тартқандарға, оның ішінде қасақана тәртіп бұзушыларға ату жазасы да белгіленген. Басты нәрсе жұмысшы колониясына жіберілген немістердің құқықтары сотталған адамдармен теңестірілген.

Ұлы Отан соғыс аяқталған соң – 1948 жылдың 26 қаңтарындағы СССР-дің пәрменімен немістер – «спец-переселендер» ежелгі қоныстарына қайта алмайтын болды және сол тұрған аймақтан көшулеріне де тыйым салынып – тікенең сымсыз қоршалды.

Қазақ жеріне еріксіз көшірілген өзге ұлттар соғыс аяқталған соң ежелгі мекендеріне қайта бастады. Ал, немістерге Ресейге қайтуға рұқсат етілмеді. Соның салдарынан немістер жоғарғы жаққа бұрқыраған хаттар жазып, беделділері басшыларға кіріп Поволжьеде /Қазақ жерінде емес/ автономиялық облысты қайта ашу ойларын айтқан.

Жоғарғылар автономия беруді Қазақ Үкіметіне сырып тастап, қазақтарды соған көндірмек болды, ал, немістерді солай алдамақ болды.

Бұл саяси ойынды қазақ жастары көтере алмады. Сондықтан 1979 жылдың 16 маусысында Целиноград қаласындағы ауыл шаруашылығы қазақ студенттері бастамасымен орталық алаңға шығып шеру өткізу ұйғарылған.

Бұл бастаманы Целиноград қаласының басқа да оқу орындарының студенттері де қолдап, шеруге шығу туралы көптеген листовкалар таратылған, мекемелерді қойғанда, тұрғын үй қабырғаларына да шақыру парактары жапсырылған.

Колонна ұстаған лозунгтарда: «Халық достығы жасасын», «Неміс автономиясы болмасын», «Одақ республикасының территориясы оның келісіміңізсіз өзгертілуі мүмкін емес» деген мазмұндағы наразылықтар жазылған еді.

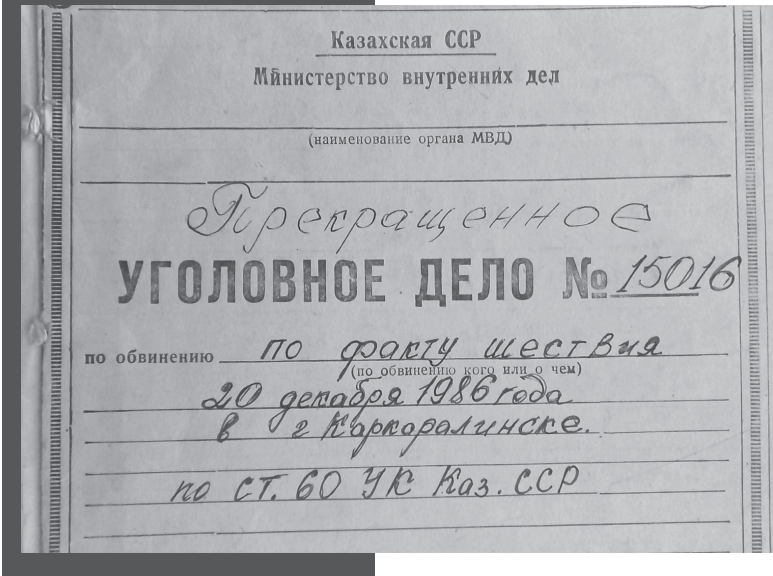
Сол күні бейбіт тараған шерушілер, талаптары орындалмаса шеруге 19

**Қоғамда өсіп Құдайсыз,
Адасып таптық соқпақты –
Сексен алты болмаса
Құруға қазақ аз қапты.**

**Адастық, таптық – айып жоқ –
Дара жолға түстік біз.
Қоғамда өсіп бағдарсыз
Айналып талқан қазығын
Көрдің бе, –
Мықты ХАЛЫҚПЫЗ.**

Автор.

МАУСЫМНАН – ЖЕЛТОҚСАНҒА дейін

маусымда қайта шығатынын ескерткен.

Осы «Ескертуден» қорыққан сол кездегі Орталық Комитеттің екінші хатшысы А.Коркин «пересечь, разогнать» – деген пікір білдірсе, қауіпсіздік комитетінің төрғасы, генерал-лейтенант С.Шевченко жергілікті өскери бөлімшелердің, КГБ мен ИМ-гі қызметкерлерінің жаппай қарулануын, қажет болса күш қолдануға даяр болуды жүктейді.

19 маусымда алаңға тірі жан өткізбеу туралы жоғарғы жақтың бұйрығы орындалып, көше қиылыстары автобустармен, жүк машиналарымен бекітіледі. Алайда, наразылық білдірушілер сағат 10-нан бастап ағылып, жиналғандар 6 мыңға жуық адам сиярлық орталық алаңға сыймай кетеді.

Сол кездегі Целиноград обкомының бірінші хатшысы Н. Морозов наразылық білдірушілер тек студенттер екен деп ойлайды. Соңынан алаңда жиналғандар араларында соғысқа қатысушылар, жұмысшылар, еңбек ардагерлері, әйелдер бар екеніне көз жеткізген.

Осыдан тайсалған хатшы: «Қазақтанда неміс автономиясы болған жоқ және болмайды да» – деген соң, наразылықшылар тарай бастаған.

Хатшы сөзі шындыққа жанаспайтын және бұл сөздер халық ықпалынан қорыққандықтан айтылған, сондай-ақ бұл облыс хатшысының шешетін мәселесі де еместін.

Керек болса, Саяси бюро № 153/ХІ –ші хаттамасымен автономия жері көлемі, басшыларының штаттық кестесі, Орталық Комитеті бюросы құрамын бекітуді былай қойғанда, КПСС-ң XXV-ші съезі шешімдерін орындау мақсатында автономиялық облыс партия конференциясын өткізуді де жоспарлап қойған болатын – «Бөліп ал да, билей бер».

19 маусымнан соң Москвадан Целиноградқа Орталық Комитеттің бөлім секторы меңгерушісі Ф.Мищенко, КГБ бастығының орынбасары генерал-полковник Ф.Бобков бастаған комиссия келіп, саяси бюроның шешімінің орындамай қапуын «зерттейді».

Комиссиямен сұхбатта сол кездегі Краснознамен ауданы партия комитетінің бірінші хатшысы А.Браун өз сөзін: «Ресей қарсы, қазақтар неге келісуі керек. Автономия құру қажет болса, оны тек Поволжьеде ашқан жөн. Басқа жерден ашуға тырысудың қажет жоқ» - деп аяқтаған екен. Өзге екі неміс саяси директорларының да пікірі осындай болған.

Осыған қарамастан, «Зерттеушілер» «жергілікті жерде болған әңгімелер көрсеткендей, активтің кейбір бөлігі әсіресе қазақтар, неміс автономиясының құрылуына қарсы екендігін білдіреді немесе бейтараптық байқатады, жергілікті органдар автономия құруды қатардағы шара есебінде қарады, оның саяси сипатын лайықты түрде есепке алмады, кадрлармен, активпен түсіндіру жұмыстары жүргізілмеген»- деген тұжырым жасаған.

дай хулиганство, қандай шествие, немедленно дайте опровержение». «Қарқаралы шеруі» туралы ақпаратқа облысқа «опровержение» беру тұрмақ, ақпарат Алматыны қойғанда Москваға сол сәтінде жеткен.

21 желтоқсан күні аудан прокуратурасы «шеруге» қатысушылардан толық көрсетімдер алып, олардың шын мәнінде «Қазақтар жасасын», «Колбин кетсін», «Қонаев жасасын»-деп ұрандағандарын және кімдердің айтқанын нақты анықтады. Солай бола тұра, аудан прокуроры М.

Ақсақов ертеңіне - 22 желтоқсан күні «Қарқаралы жастарының іс әрекетінде ешқандай қылмыс құрамы жоқ» деген шешім шығарып, қол қойды. Қаулыда жастардың ауызынан шыққан бірде-бір саяси қарсылық ұран сөздері көрсетілмеді.

Заңға сәйкес, мұндай процессуалдық құжат қандайда-бір лауазымды тұлғаның атынан шығарылып, оны прокурор бекітетін немесе өз пәрменімен шешімнің күшін жоятын. Бұл шешім олардан өзгерге еді – шешімді прокурор М.Ақсақов өзі шығарып, қол қойған - бекіткен.

«Жоғарғы» – деп аталатын жақ, жылы жабылған істі сол күйінде жатқыза алмады. Себебі, олардың пікірінше мемлекеттің жаңа тағайындалған саяси басшысына қарсылық, оның қуылған саяси басшысын демеу, мемлекет атымен аталатын ұлтты мадақтау туралы көтерген – саяси шешімге қарсылық көрсеткен жастар жазасыз қалмауы керек болатын.

Бұл жолғы тапсырма үш бірдей қылмыстық қудалау органдарына: аудан прокуратурасына, АІІБ-не және мемлекеттік қауіпсіздік комитетінің Тапды аудандық бөлімшесіне берілді.

Талды аудандық мемлекеттік қауіпсіздік комитеті басшысы А.Дильдабаевтың 1987 жылдың 19 наурызындағы «Қарқаралы оқиғасы» бойынша аудан прокуратурасына жинақтап тапсырған 60 беттік құжаттарының барлығы дерлік Қарқаралы АІІБ-ң жинақталған құжаттарының қолдай жазылған көшірмелері болатын. Демек, аудандық КГБ бұл оқиғаның басын ашуға бел шешіп кіріспеген, бар дерекпен шектеліп, прокурор ұстанымын ұстанған.

Жоғарғы жақтың қыспағына қарамастан аудан прокуратурасы қала жастарының іс әрекеттерінде жоғарыда айтылғандай заңбұзушылықтардың барын анықтап отырса да, қылмыстық іс қозғауға, әкімшілік жауапкершілікке тартуға шаралар қолданбады.

Ауданнан күдерін үзген жоғарғы жақ /леп Москвадан еседі ғой/, «соз-баландыққа» салынған істі облыс прокуратурасының құзырына берді. «Леп Москвадан еседі ғой» дегенімізбен өз ұлтымыздан шыққан әпербақандар да аз болған жоқ... Ол жасырын емес. Ақыры облыс прокуратурасының тергеу басқармасы бастығы К.Сотниковың бекітуімен (шешім қабылдаған қазақ азаматы) аудан прокурорының 1986 жылдың 22 желтоқсанындағы қаулысының күші жойылып, «Қарқаралы оқиғасы» бойынша 1987 жылдың 16 сәуірінде ҚССР ҚК-ң 60 статьясымен – ұлттық және нәсілдік тең правосықты бұзу – мемлекеттік қылмыстар санатымен қылмыстық іс қозғалды және қылмыстық істің алдын ала тергеуін жүргізуді аудан прокуратурасының аға тергеушісіне тікелей міндеттеді.

Бұл статьяның талабы бойынша оны жасаған адам алты айдан үш жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға немесе екі жылдан бес жылға дейінгі мерзімге жер аударуға жазаланады.

Қылмыстық іс қозғау туралы қаулыда: «...организовали собрание, для проведения организованного выступления и проявления национализма в знак протеста назначения тов. Колбина первым секретарем ЦК КПК. Выказывались националистические

призывы к выступлению и выражения протестов перед партийными и советскими органами, выкрикивались лозунги «долой Колбина, да здравствует Казахстан, Кунаев»....продолжая выражать национальную враждебность к русскому народу, в том числе и Колбину. ...По факту нарушений национальной и расового равноправия, разжигания национальной вражды и розни в гор. Каркаралинске, проводилась проверка и принято необоснованное решение. ... из объяснений студентов КЗВТ и СПТУ-41 видно, что выступления

организовались в течение 19 и 20 декабря 1986 г. Однако в ходе проверки материалов никто не интересовался вопросом, кто-же был организатором разжигания национальной вражды и розни в гор. Каркаралинске» - деп атап көрсетіліп және зерделенбеген жайттар аталып, оларды жіті тексеру жүктелген. Алайда, қанша қыспаққа алынғанымен ауыл азаматтарының арасында «Қарқаралы оқиғасына» қатысты бірде-бір азамат қылмыстық, әкімшілік жауапкершілікке тартылмады – тәртіптік жауапкершілікке тартылумен шектелді.

Шындығына келгенде, сол кездері нақты ізге түскен құқық қорғаушыға, айталық тергеушіге компартияның жоғарғы легі тарапынан үлкен қолдау көрсетіліп тұрғанда, оның «Қарқаралы оқиғасына» қатысушылар ішінен іріктеп, кем дегенде 4-5 жасты қылмыстық жауапкершілікке тартуы түкке де тұрмайтын еді.

Кейін баршамызға белгілі болғандай, мұндай дәлелдерді Алматы шаһарында таба алмай әлек болды ғой, қолына түскен «дәлелдерді» қолды болған қазаққа жапсырып қолдан қылмыстық істер жасалды.

Ал, аудан прокуратурасының сол кездегі тергеушісі Ж.Құрмыов істі 24 сәуірде өз өндірісіне алып, бір ай ішінде /заң талабына сәйкес тергеуге 2 ай мерзім беріледі/ 1987 жылдың 29 мамырындағы қаулысымен қылмыстық істі мүлдем қысқартты.

Бір-ақ, «Қарқаралы оқиғасынан» көлеңке іздеушілер – белсенділер тыныш жата алмады.

Соның салдарынан, көптеген ұстаздар партиялық, тәртіптік жазаға тартылып, оқушыларға әртүрлі шаралар қолданылды.

Мысалы: ЗВТ оқу орнының мекеме парткомы ұсынысы /зінді... за вышеуказанные недостатки в работе, партбюро техникума поручило дирекции техникума наложить строгое административное взыскание зав. отд. и кл. руководителей.../ негізіндегі бұйрығына сәйкес студент Б. Аширов /Шымкент обл./ оқудан шығарылса, Е. Исаков 1 жылға оқудан шеттетілген және өндіріске жұмысқа жіберілген, 8 студентке жеке карточкасына енгізу арқылы «қатаң сөгіс» жарияланған, 1 студенттің оқушылы аяғына дейін стипендиясы тоқтатылып, 5 ұстазға «қатаң сөгіс» жарияланған, 3 ұстазға партиялық жаза берілген, оның ішінде 2 класс жетекшісінің ұстаздық қызметте қалу-қалмауын педкеңесте шешу /решить вопрос о целесообразности использования их на преподавательской работе/ қарастырылған. Мекеме басшыларының өздеріне бағынысты қызметкерлерді, жұмысшыларды әкімшілік жауапкершілікке тартуға құзыры жоқ екенін ескерсек, ұсыныстың теркінінің өзі қате - заңсыз еді.

Ал, жатақхана тәрбиешісінің «сыбағасы» тіптен бөлек, оны жұмыстан босату туралы кәсіподаққа келісім беру туралы талап қойылған. Оның себебі бұйрықта ашық айтылған: «...Уч-ся Аширов Б. до 20 декабря обсуждая хулиганские действия в г.Алма-Ате подходил к воспитателю... с вопросом, что будет, если и мы тоже выйдем. Воспитатель предупредила, что будет очень плохо. Но тем не менее он оказался в числе хулиганствующих молодежи».

Сол кездері «қара тізімге» іліккен өзіміз білетін Қарқаралы қаласының азаматтары: Бейбіт Әбеуов, Бауыржан Аманбаев, Ерлан Жиенбаев, Ардақ Мадиев, Болатбек Кәрімов, Асылбек Әбішев (марқұм), Арыслан Қалыбеков, Марғұлан Өтеевтердің соңдарында бүгінгі күні жаманат жоқ. Өрқайсысы отбасылы, үлгілі еңбек жолында жүрген - дұрыс азаматтар (қатысушылардың басым көпшілігі ұсталмай бой тасалап үлгерген).

Сонымен қатар, «қара тізімге» ілінбеген азаматтар да болды. Оны марқұм, капитан Мәдениет Ақышев: «Сол күні көп жастармен бірге бір жұқа өнді, нәзік бала да жеткізілді. Техникумда оқиды екен. Семей жақтан болуы керек. Аты-жөнінде сұрамаппын. Көзінен тамшылаған жасын көріп, қатты қиналдым. Аласапыран кезінде «дыбысшнды шығарма»- деп түпкі 3-ші камераға тығып тастадым да, ел тараған соң таң ата шығарып жібердім. Бірақ өзім оны босатқанша, босатқаннан кейін де ұзақ уақыт қорқып жүрдім» -деп айтып отыратын.

М.Шахановтың «Желтоқсан оқиғасына» қатысты жарияланымдарында қолдан қылмыстық істер жасаған, озбырлық көрсеткен бастаушы партия, құқық қорғау, жоғары шенді мемлекеттік қызметкерлердің аттары қара сиямен көрсетілді.

Желтоқсан ызғары қаншама қазақ азаматтардың, оның ішінде жастардың тағдырын тәлкек етпеді ...?

Егер, Алматыда етек алғандай Қарқаралы жастарының қай-қайсысы болмасын сол кездері қылмыстық жауапкершілікке тартылған болса, олардың келешектері, тіпті өмірлері не болар еді...

Кейіннен «желтоқсанда» ақталу, қылмыстық жауапкершіліктен босау ол өз алдына бөлек әңгіме, әрине. Ақталғандардың да ішінде шекелері қызып жүргендері шамалы. Тасқыны бой бермейтін дарияға түсіп кетсең бағытыңды бағдарлай алмай дағдармайсың ба, жағада тұрып кім саған қолын созғанды - ақталған соң да қайта өз соқпағыңа түсуіңе мына шырғалаң заманда кім кепілдік бергендей... Тіпті сол іс бойынша жоғарыдан нұсқау түскен сайын тексеруші шақырта берсе, өзің де туған жерден тұтып кетпейсің бе ?

Ауыл азаматтары жылы жауып қойғанымен, қылмыстық істі кейбір мүдделі жақтар Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғанша тыныш жатықпады. «Зерттей-зерттей» қылмыстық істің мұқабасы мен парактары да тозды.

Істің жоғарыда қайта-қайта «зерделенуінің» бар ауырtpашылығын «қылмысты жасырушылар», «ұлт-шыльдарды қорғаушылар», «істі соз-балыққа салушылар», «бұзақыларды жақтаушылар», «партия саясатын құптамаушылар» - аудан прокуратурасының сол кездері осы істің ілгері жылжымауын, жастардың келешегінің бұзылмауын азаматтық түйсіктерімен мойындарына алған заңгерлері – сол кездегі аудан прокуроры Маманбек Ақсақов пен аға тергеуші Жанабай Құрымовтар көтерді. Бұл заңгерлердің жауапкершіліктері іс жоғарыда зерделенген сайын және соңғы рет зерделенгенше күн тәртібінде тұрды.

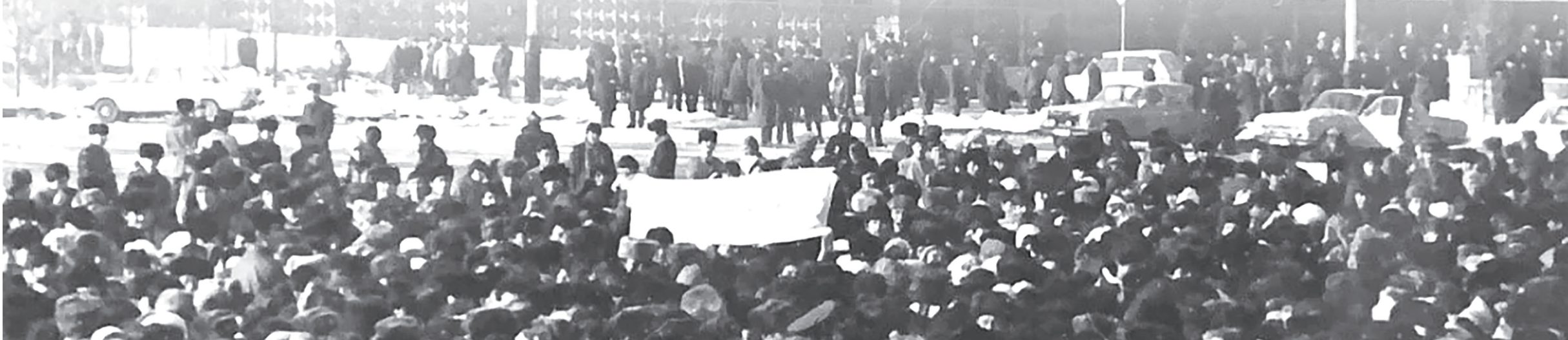
Бұл деректерді жазуым –біреулерді батыр қылып көрсету, мақтау немесе даттау емес, жалпы өмірде ел мен мемлекеттің назарынан тыс, үстемдік саясаттың ағымына қарсы, уақытында жариялануға жатпайтын, жариялана қалса саяси тұрғыдан «сатындық» деген баға берілетін және батпандай зардабы болатынын ескерсе де, болжай тұрса да құқық қорғау саласында азаматтықтардың жасалып жататынын елдің біліп жүруі тиіс, дегенім.

Бақсаңыз 86 жылға Қазақстанның тәуелсіздік алуына 5-ақ жыл қалған екен-ау.

Тәуелсіздігі жолындағы күрескер халық рухы сөнбейді, оның тамыры тереңде, Маусым мен Желтоқсан көтерілісі сол арманшыл халықтың тәуелсіздік жолындағы рухани серпілісінің жалғасы болатын.

Өсте ереуілге, шеруге шығу жақсы дүние емес, оған да ел еріккенінен шықпайды. Оған шықаратын күндер тұмайақ қойсын – келешектегі күрестер, қантөгіссіз – бейбіт жалғасса екен деп тілейік.

Манарбек КӨРІМ,
Қарқаралы ауданы мемлекеттік архивінің басшысы,
ҚР ЖО мүшесі.

Кенесары ханның туғанына – 220 жыл

Көшпелілердің көкжалы

Халық батыры Кенесары хақында

КЕНЕСАРЫ ҚАСЫМҰЛЫ – ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ БАТЫ-РЫ. АТЫ АҢЫЗҒА АЙНАЛҒАН АЛАШТЫҢ АРДАҚТЫСЫ. СОҢҒЫ ХАННЫҢ ӨЗГЕШЕЛЕУ ӨМІРІ, КҮРЕСКЕ ТОЛЫ ЖАЛЫНДЫ ЖЫЛ-ДАРЫ ЖАЙЫНДА ТАРИХИ ДЕРЕКТЕР ЖӘНЕ ӘДЕБИ-КӨРКЕМ ДҮ-НИЕЛЕР ӘР ТҮРЛІ БАСЫЛЫМДАРДА ЖАРИЯЛАНЫП КЕЛДІ, ЖЕКЕ ЖИНАҚ БОЛЫП ТА ШЫҚТЫ, ӘЛІ ДЕ ЖАРИЯЛАНБАҚ. ЕЛІ ҮШІН ШЫ-БЫН ЖАНЫН ШҮБЕРЕККЕ ТҮІЙІП, ҚАСЫҚ ҚАНЫ ҚАЛҒАНША ЖАУ-ЛАРЫМЕН ШАЙҚАСЫП ӨТКЕН АРЫСТАН АЗАМАТТЫҢ АЙБЫНДЫ БЕЙНЕСІН – ҚАЗІРГІ ТӘУЕЛСІЗ МЕМЛЕКЕТІМІЗДІҢ ӘРБІР ТҰРҒЫ-НЫ ТОЛЫҚ БІЛСЕ, НҰР ҮСТІНЕ НҰР БОЛАР ЕДІ.

Негізінен, тарихи Кенесары мен әдеби Кенесары тығыз байланысты. Тек қана Кеңес дәуірінде біраз бұрмаланғаны бар. Дегенмен ел аузында, халық жадында батырдың биік бейнесі жақсы сақталды. Тарихи һәм көркем бағытта да Кенесарының әр рухы, асқақ тұлғасы көкжиектен көрінеді.Талай-талай романдарға жүк болар осынау образ уақыт өткен сайын күрделеніп келе жатқан сияқты.

Міне, менің алдымда белгілі жазушы Ілияс Есенберлиннің 1969 жылы Алматыдағы «Жазушы» баспасынан шыққан «Қаһар» атты тарихи романы жатыр. Парақтары сарғая бастаған жөдігер туындыдан хан Кенені қайталап тағы оқып отырмын. Осыдан елу жылдан аса бұрын жарық көрген бұл кітаптың дәл бүгінгі уақытпен үндесіп, тамырының бүлкілдеп тұрғанына таң қаламын.

Шығарманың шырайы – шындық дегенге еш күмән жоқ.Тарихи тақырыпқа жазылған аталмыш дүниенің негізгі өзегі де осында жатыр. Тарихи шындық пен көркем шындықтың ара-жігі астасып, тұтас бір әлем танытқандай. Қаламгер басты кейіпкер Кенесарының ішкі табиғаты мен сыртқы кескін-келбетін шағын штрихтар, үзік детальдар арқылы әдемі ашып, үлкен психологиялық талдау жасаған. Кейіпкердің жан дүниесіне тереңдеп үңілген сайын, шығарманың шеберлік деңгейі биіктей түскен.

Кенесарының терең ойлылығы, ішкі иірімді-толғанысқа көбірек берілу, сондай-ақ, кейбір іс-әрекеттері – аргы бабасы Шыңғыс ханға қатты ұқсайды. Романда монолог, психологиялық қақтығыс, драма – бәрі бар. Бас қаһарманның

бар ойы– отаршылдық езгіден құтылып, жеке басына билік және халқына азаттық алып беру. Осы жолда күллі ғұмырын ат үстінде өткізіп, сан соғысқа қатысқан есіл ерді Ілекең өте жіңішке жолмен, сол кездегі «ісішілдерден» тайсалмай-ақ, өз дәрежесінде алып шыққан екен.

Енді бір сәтке туы желбіреген туындыны тыңдап көрелік: «...Осы ауылдардың Қазықұрт жағындағы бір биік төбе басында бір адам тұр. Қой-қозысы маңырап, балалары жылап, азан-қазан болып жатқан ылдидағы жұрттан қашып шыққандай.

Сонау көз ұшында ноқаттай болып көрінген көк түйғындай қиялы әлдеқайда алыстап кеткен.

Бұл – орта бойлы, арықтау тарамыс денелі, жатаған келген ат жақты сарысұр кісі. Сәл қызғылт тартқан қыран көзді, жуан балуан мойынды. Ашық жүзіне жараса біткен сәл келтелеу қыр мұрнының астында шағын ғана мұрты бар. Қою шоқша сақалы сұп-сүйір. Сақал-мұрты күңгірт сары. Басында жарғақ тысты құндыз тымақ, қара мақпал жеңіл құндыз ішігінің сыртынан бозғылт түйе жүн шекпен жамылған. Аяғында атқа мінуге ыңғайланып тігілген, өрті қоныш көк салмен өрнектелген саптама етік. Отырған отырысында, тұрған тұрысында ілтипаттық пен төкәлпарлық қатар аңғарылады. Сәл шегір тартқан өткір қырағы көзі қарағанда адамның ту сыртынан өткендей. Сараң қимылы, жұмыла біткен жіңішке еріндері, аз сөйлеп, көп тыңдайтын адамды сездіреді. Егер тұлғасына, көңіл райына қарасақ, ішінде тұнып жатқан үлкен ақыл, бұлқынып сыртқа шыққысы келген жігер барын ұғасың.

Бұл Абылай ханның немересі,

Қасым төренің ортаншы ұлы Кенесары еді». Осынау шағын ғана үзіндіден кейіпкеріміздің таудай тұлғасы мен адамдық болмысын анық аңғарамыз. Биік төбенің басына шығып, қиялы көкті кезген жауынгер жігіт дәл сол сәтте атасы Абылай ханнан аумай қалған.

Қалың ойға шомып, өткен өмірі мен бұлыңғыр болашағын көз алдынан сырғыта өткізіп жатқаны – алысқа ұшайын деп қомданып тұрған ақсұңқар құстың дауыл алдындағы тәуекел тірлігіне дәл келетіндей. Ормандай қою ойлар өз иіріміне тартып, аласапыран мезгіл санаға салмақ салып, артынан сағымдана беретіні қалай?.. Жасыл туың неге жайқалмайды? Азаттықтың ақ таңдары қайда, әлде адастым ба?.. Кенеден келе жатқан жіпсіз жалғастығымыз үзілетін болғаны ма? Кененің ішкі ойы тым үрейлі. Сөзіміз нанымды болу үшін кейіпкерімізді тағы сөйлетейік:

«... Хандыққа таласудың екі жолы бар. Оны сан айқастан өткен Кенесары жақсы біледі. Бірі – саған хан билігін әперем деген халықтың артында тұрып басқара білу. Екіншісі – соңынан ерген қолдың алдында жүріп ерлігіңмен өзіне тартып алу.

...Қалың бұқараның тәуелсіздігін қорғау арманы мен сенің жұрт билігін қолға алам деген көкейкесті тілегің ұштасып жатқанда, соңынан ерген қолдың артында емес, алдында болуың қажет. Сонда ғана саған

қара халық сенеді, соңынан ереді. Бұқара өз басының қамы үшін емес, халқың үшін алысып жүргенінді көзбен көргені жөн. Сөйткен күнде ғана, арманыңа жетесің. Халық өзі арманыңа жеткізеді».

Осындай шешімге келген Кенесары, кенет тізесін бүгіп, беліндегі Исфахан шебері соққан наркескенін суырып алып, қылшылдаған суық жүзінен сүйді.

– Анадан қорқақ болып тумап едім, -деді кенет даусы дірілдеп кетіп,-армаңыма жеткенше қорқақтық білдірсем, өз қанымды өзім ішейін, осы сертіме түсі суық наркескен сен күйе бол!».

Қылыштың жалаңаш жүзін сүйіп, серт беру – қазақ батырларының ежелден келе жатқан текті әдеті. Бірақ жүрегі түкті, қайсар Кенесары әлгі сертті сөзді айта тұрып, даусы неге дірілдеді? Әлде, сондай салмақты сөз бен ауыр анттың тым-тым жауапкершілікті жүктетінінен бе, болмаса анасы атынан айтылғандықтан ба екен? Сірә, жазушы бұл арада Кенесарыны қанша қатыгез болса да, жүрегінің адамша соғатынын дәлелдегісі келген болу керек. Тура осы қылтадан психологиялық нәзік иірімдер мен мұңдалайды. «Көшпенділер» трилогиясы жөнінде зерттеу жазған жазушы Хасен Әдібаев Кенесары туралы мынадай анықтама береді:

«... арыстан тұлғалы атасына

тетелес тұрған бейне – Кенесары. Күрделі өмірімен, қым-қиғаш тіршілік-тұлғасымен көз алдымызда жалындап Қасым төренің қанды азу бөлтірігінің (екі жағында ұяласы Наурызбай мен Бопай) кесек бейнесін тарихи шындық деп қабылдаймыз: Құнанбай, Игілік құздарынан табылатын Кенесары ішкі иірім, қайшылығымен тұлғалы образға айналған. Әйтсе де Абылай немересінің баққұмарлығын, найза бойламас қулығын, қатыгез сұмдығын тікелей айыптай бермеу керек сияқты».

Романның «Қаһар» деп аталуы да – соңғы ханның сұсты бейнесі мен жолбарыс қимылынан туындағандай. Тақырып тым тереңнен бастау алған. Әдетте, адамның ішкі қатпарлары, сыртқы көріністері тегіс қамтылғанда ғана, оның психологиялық портреті айқын шығатыны белгілі. Олай болса, мынаны қараңыз:

«Кенесары бір қиын мәселені шешерде қалың қабағын қарс жауып, бір қолымен исфаһан семсерінің сабынан ұстап, темір торға қамалған жолбарыстай, ақ орданың ішін кезіп, ерсілі-қарсылы жүре, көп ойланатын. Мұндай кезінде сұлтанның сырт көзбен көргені жөн. Сөйткен күнде да жолбарысқа ұқсас қаһарлы болатын, желкесі күдірейіп, өткір көздері әдеттегісінен гөрі қызара түсіп, тірі жанға тіл қатпай, сұстана қалатын. Осындай ашулы-ойлы шағында оның үстіне ешкім батып кіре алмайтын, өйткені ол бұл кезде жайшылықтағыдай емес, адам көңіліне қарамайтын қатал келетін ...»

Негізінен, тектіліктің де түп-тамыры қаталдықта жатқанға ұқсайды. Жауына қаһар төгу, қатал болу – төре тұқымына сонау Шыңғыс хан заманынан бері келе жатқан қатаң қағида. Қанмен сіңген заңды бузуға ешқайсысының хақы жоқ. «Туады ерлер – ел үшін» дегендей бұл әулеттің атам заманнан батырлыққа бір табан жақын екені баршаға аян. Кенесарының көзсіз ерлігін мына жолдардан-ақ аңғаруға болады:

«...Көкбурылдың үстіне тік түрегеліп тұра қалып, «Абылайлап» қамалға қарай құйындата жөнелді. Көкбурылдың үстінде ажалдан қорықпай түрегеліп шауып бара жатқан Кенесарыны көргенде ешкім де орындарында тұра алмады. «Абылай!», «Ағыбай!», «Атығай!», «Қабанбай!» деп ұрандап бекініске лап қойды. Айқай-шудан жер сілкінеді».

Жауға қарсы ұмтылған көкжалдың жебе-жүрісін жазушы осылай суреттейді. Мұнан асқан өжеттік, тәуекелділік жоқ та шығар. Жүректі толқытып, қанды қыздырар осындай қимылдар – он жылға созылған ұлт-азаттық көтерілісте сан рет қайталанған болар.

Кене ханның жаужүректі батырлығы мен салқынқанды

қолбасшылығы қатар аталады. Мәселен, Иосиф Гербурт Жүсіптің ойы былай дейді:

«...Өрине, осы биылғы жаздағы жеңістерден кейін басқа адам болса, лепірген үстіне лепіре түсер еді. Ал Кенесары... Жоқ, жоқ, бұл жай қазақ емес, бұнда бір елге аға боларлық ақыл бар. Өттен! Өттен! Елі кішкентай жұрттың, ардақты ұлдарының даңқы да кішкентай. Дәл осы шоқша сақалды, шегір көз қазақ Еуропа елдерінің қолбасшыларының қайсысымен салыстырсаң да, батырлық, айлақорлық жағынан кем соқпас еді, бірақ кішкентай халықтың ұлы...».

Адам ретінде де, қолбасшы – хан тұрғысынан алып қарағанда да Кенесарының арманы асқақ, мақсаты ірі болатын.

Осы айтылған пайымды пікірлерден және жазушы еңбегінен келтірілген үзік-үзік сырлардан біз іздеген Кенесары ханның табиғи даралығы мен жаратылыс болмысын танып, оның жаңа дәуірге лайық ірі саяси тұлға екеніне көзді жеткізуге болады.

Романның өн бойында Хан Кене бір сәт те аласармай, жоғары деңгейден көрінеді. Өрине, тек жақсы жақтарын ғана тізіп берген деп айта алмаймыз. Кейбір жерлерінде басты қаһарманның пенделік іс-әрекеттерін де көріп қаламыз.

Мысалы, Жүсіп екеуінің арасындағы бір әңгімеден мынандай қорытынды шығады:

«... Осынау шоқша сақал, шегір көз, ақсары адамның ел мүддесінен шығу арқылы жетпек болған жеке басының мақсаты да бар екенін аңғармаған. Ал Кенесары болса, тоқсан тіпектің түйінінен жаралған адам. Оның мінезі де, ішкі дүниесі де сала-сала, онда Абылайдың ала туын құлатпай ұстайын деген арман да бар, бір руды емес, бар қазақты билесем деген баққұмарлық та мол, атадан өкеге, әкеден балаға мұра боп қалған өзге сұлтандардан алмақ кек те жүрекке сақтаулы, соңынан ерген жұрттың құрметіне бөленсем деген сезім де күшті. Осының бәрі бір Кенесарының басында».

Иә, мұндай азын-аулақ пенделік кемшіліктері, кісі қанын мойнына құрықпай түрегіліп шауып бара жатқан Кенесарыны көргенде ешкім де орындарында тұра алмады. «Абылай!», «Ағыбай!», «Атығай!», «Қабанбай!» деп ұрандап бекініске лап қойды. Айқай-шудан жер сілкінеді».

Осынау ірі тарихи тұлғаның көкті де текті өмір жолын, саяси жүресін, яғни азаттықты аңсаған ұлы істерін ұрпақтан-ұрпаққа уғындырып, келешекке мирас етсек, қателеспейтініміз анық.

Әлімжан ЖАҚАН,
Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті,
журналистика кафедрасының аға оқытушысы.

Ойтолғау

Тәуелсіздік – бабалар аңсауы, ұрпақтың қолы жеткен киелі кезең. Тәуелсіздік – таңбасы таста, қаны қара жердің тамырында жатқан құдіретті сөз.

Еліміз тәуелсіздіктің бесігінде тербелгелі 31 жыл. Отыз бір жыл ішінде Қазақстан етек-жеңін жиып, шекарасын бекітіп, өз алдына дербес зайырлы ел болды. Бұл атадан келе жатқан ұлы жеңістің жемісі. 1991 жылы 16 желтоқсанда егемендігін алған еліміздің өз президенті, ұлты мен ұлысы, салты мен дәстүрі, мәдениеті мен экономикасы болды. Желтоқсанның желі мен ызғарына қарсы тұрған жастардың жалынды рухы мен ерліктерінің арқасында шаңырағы биік, керегесі кең мемлекет болып қалыптастық.

1991 жылы ел тәуелсіздігін алған кезде халық болып қана қуанған жоқпыз. Қазақ елінің өз алдына республика болуын қалаған әрі ең бірінші болып мойындаған Түркия. Бұл тәуелсіздікті бір ел ғана емес, бүкіл ел болып қолдайды деген сөз. Ал іргесі қаланған жаңа республиканың әрі қарай өмір сүруі үшін ерен еңбек керек. Ол оның ішкі және сыртқы әлемі, экономикасы, ақшасы деген секілді көптеген құндылықтарға

келіп тіреледі. Аталған құндылықтарды жиырма бес жыл ішінде үлкен мақсатқа айналдырған еліміз астанасын да бекітті. Тіпті бүгінде Астана арман қалаға айналды. Апортына бүкіл ел сүйсінген Алматының өзін мәдениет пен әдебиеттің қаласына айналдырды. Өзінің ішкі туризмі, теңгесі, ұзын сонар қара жолдары тарамдалып жатты.

Арысы қазақ хандығынан бастап берісі егеменді елдің іргесіне дейінгі көшті жалғастырып келе жатқан, атадан тараған ұрпақтың парызы осы аманатты сақтау. Жөнібек пен Керейдің көрген керегесін кілем үсті көтеріп, Отанды қастерлеп өту әрбір ұрпақтың міндеті. Қазақта «Отансыз адам ормансыз бұлбұл» деген сөз бар. Орманы жоқ құстың ұясы да, қонар бұтағы да жоқ. Дәл сол секілді тірлік кешу ортасы жоқ ұлттың өмір сүруі мүмкін емес.

Тәуелсіздік – ащы термен келген тәтті жеңіс. Төгілген қанның, өлмеген жігердің отымен келген ұлты күн.

Гүлмира АҚБАЕВА,
Сот кеңсесінің бас маманы –
сот отырысының хатшысы.

Дөңгелек үстел

- ел тұғыры" атты дөңгелек үстел өтті. Кент әкімі Мұратбек Зекенұлы мен шараға шақырылған қонақтарымыз Тәуелсіздіктің тарихына үніле отырып, осы азаттығымыздың жолында сонау 1986 жылы құрбан болған қазақ жастарының ерлігі, отанға деген сүйіспеншілігі, жанкештілігі жайында сыр шертетін бейнероликті көре отырып, өз білгендерін ортаға салып, қойылған сұрақтарға жауап берді. Әріптесіміз Әлиев Сағыныш "Еркек тоқты құрбандық" монологынан үзінді оқыса, Қанат Хордин Ілесбек Амановтың Желтоқсан көтерілісіне арналған "Қара бауыр қасқалдақ" әнін шырқап берді.

Елін сүйген ерлерге тағзым

Шара барысында Тәуелсіздік күніне орай Мәдениет үйінің ұйымдастыруымен өткен балалар арасындағы "Тәуелсіздікке тарту" атты сурет және көленер байқауының қорытындысы жарияланып, жеңімпаздар марапатталды. Тәуелсіз елдің өнерлі ұрпақтары - сонау сан ғасырлар бұрын ата-бабаларымыздың жанымен, қанымен бізге аманат өткен кең байтақ Қазақстанның жас

қырандары. Алдағы уақытта Тәуелсіз аспан көпінде еліміздің тек абыройын асқақтата самғатып, биік-биік белестерді, асқар шыңдарды бағындыра берсін. Тәуелсіздігіміздің қадірін түсініп, ел еркіндігінің одан әрі кеңге қанатын жайып, тереңге тамырлануына атсалысатын жас ұрпақтарымыз көп болсын!

Қарағайлы мәдени-сауық орталығы.

Тағзым

Халқымызда ана туралы аңыз да, қанатты сөздер де, болған оқиғалар да, түрлі әңгімелер де жетерлік. Адамзат баласын жарық дүниеге әкелген алтын құрсақты аналар туралы асыл сөз, ізгі ниет, марапат ешқашан көптік етпейді. Ұлттық салт-сана, әдет-ғұрыптың қайнары іспетті алыс ауылдардың өзінде де кемел білімі болмаса да, өмірден тоқығаны көп, ілімі мен парасаты мол, Ұлпандай ұлағатты, Айғанымдай ақылман, рухы мықты, жан дүниесі бай, тұла бойы даналық тұнған аналар қаншама?! Кейбірін көзіміз көрген, кейбірін сырттай білген осындай абыралы аналардың ерлікке бергісіз ерекше ғұмырын елге таныту, өнегесін тарату ортақ міндетіміз болса керек.

Ананың ерлік ғұмыры

Біз бүгін сондай бір аяулы ана, сирек тағдыр иесі Қадisha Төлеуқызы Ігілікова туралы әңгіме қозғамақпыз. Қадisha ананың туған жері – Павлодар облысының Май ауданы. Кейініректе, ұзақ жылдар екі облыстың шекарасында жатқан Қайнар ауылында тұрыпты. Үлкен еңбек жолын бұрынғы Егіндібұлақ ауданының орталығында бастаған. Жолдасы Құлжанбек Смажанұлы Егешов ауыл-аймаққа белгілі, сыйлы ел азаматы болыпты. Осы ауданның Өсібай ауылына қарасты Бастал деген жерде дүниеге келген. Бес баланың үлкені. Өмірінің соңына дейін Қарқаралы ауданының Абай атындағы совхозында бас есепші болып істеген. Алғашқы жары Мақсима Іңкәрбекқызы Мусина Қарқаралы ауданының бұрынғы «Восток» совхозы Калинин бөлімшесінің тумасы екен. 1974 жылы, тым ерте, 40-қа қараған жасында қайтыс болып кетеді. Отбасында он екі бала – сегіз ұл, төрт қыз қалады. Балалардың алды ер жетіп, әкеге сүйеу, тірек болуға жарап қалды дегенмен, отбасының әйел-анасыз шырайы кірген бе?! Отағасы қабырғасымен, сот мекешiр ағайынмен ақылдаса келіп, аудан орталығында, сот мекешесінде хатшы болып жұмыс істеп жүрген Қадisha есімді әйелмен сөз, көңіл жарастырып, төсек жаңғыртады.

Топты баланың үстіне келген жас әйел жаңа ошақтың үйелмен-сүйелмен балаларын жатысынбай, бірден баурап әкетті. Арманды аналарының ыстық-суығы әлі басыла қоймаған балалар үйдегі жаңа отанасына алғашында жатырқай қарағандарымен, келе-келе осынау көңілінің аласы жоқ, аңғарлы, кең пейіл жанмен жақсы тіл табысып, тонның ішкі бауындай жақын араласып кетті. Қадishaаның бұрынғы күйеуінен Рымқұл, Нәзігул есімді екі қызы бар еді. Рымқұл үлкен шешесінің қолында тәрбиеленді де, Нәзігул осы балалармен бірге есті. Анасы қайтқанда үйдің кенжесі Тоқтар бір жаста ғана екен. Әке-шешесі есінде жоқ. Қадishaны «мама» деп кетті. Өзінің туған анасы жөнінде бертінде ғана естіп білді. Ерлі-зайыптылар бас қосқан соң Гүлсім есімді қыз дүниеге келді.

Шамалы уақыт шайқалақтап қалған шаңырақтың тірлігі қайта түзеліп, өмір ағысы шаршысына толып, бір қалыпқа түскендей еді. Үлкен балалар еңбекке араласа бастады, көпшілігі мектепте оқиды, кішкентайлары – үй базары. Осындай мамыражай отбасын тағы бір сұрапыл сынақ күтіп тұр екен. Арادا бірер жыл өткенде, 1977 жылы, отағасы 48 жасында кенеттен қайтыс болып кетті. Бұл орны толмас ауыр қазаның зіл батпан салмағы ең алдымен жас ананың иығына түсті. Бар-жоғы 35 жастағы әйел тағдырдың тосын талқысын бар жан-жүрегімен, жұлын-жүйкесімен терең сезінген еді. Қандай ортада, қандай жағдайда болсын өзін өрелі ой, биік парасат иесі, салиқалы әйел ретінде таныта білетін жан ендігі қалған ғұмырда туған ата-анасынан ерте айрылып, жетімсіреп қалған жас жүректерге бас-көз болып, қатарынан қалдырмай бағып-қағуды өзінің пәшениесіне жазылған өмірлік мұраты санады. Сол жолға тас түйкін бекінді де, шаңырақтың барлық тыныс-тірлігін өз қолына берік алды.

«Жазмыштан озымш жоқ» деген. Ана борышы мен әке парызын қатар теңдей жүріп, Қадisha ана алдыңғы жылы мезгілсіз қайтыс болып кеткен ұлдың үлкені Беркіннен бастап барша балаларының тағдырына таразы болды. Ұлдарды өз қолымен үйлендірді, қыздарды өз қолымен ұзатты. Барлығының өз алдына отау құрып, қалыптасып, жетіліп кетуіне барынша ықпал етті, шапағатын тигізді. Қарға тамырлы, қаршыға сіңірлі қазактың отбасы, ағайын-туыс, құда-жеңжаттыққа қатысты таусылып бітпес әдет-ғұрып, жөн-жоралғыларының басы-қасында қашанда өзі жүрді. Күйеуінің жақын-жуықтарымен, барша аралас ағайын-туғанмен сындарлы сыйластық салтын ұстады. Салқам Сарыарқаның әр қиырымен жалғастырған құдайы құдалықтың гасырлар иінінде қалыптасқан халықтық дәстүрін табиғатына біткен бекзат болмысымен, биік парасат-пайымымен шебер атқара білді. Туған-туыс, тума бауырдың тату тірлігі, отбасының бірлік-берекесін басты мұрат етіп қоя жүріп, балаларын да осы мақсатқа жұмылдырды. Ортақ тұрмыс-тіршіліктің берік темірқазығы, ізгілікті ұйытқысы болды.

Өмір болған соң соқтықпасы, соқтасы болып тұруы да заңды құбылыс – ақ-қарасы алмасып түсіп жатады. Сондай санаға салмақ түскен сындарлы сәттердің қай-қайсысында да Қадisha ана қайтпас қайсарлық танытты, қажымас қайратымен жеңе білді. Қандай қиын-қыстау сәтте де оның жүрегі «Жасай бер, Адам! Жасай бер, Өмір!» деген ұлы гимнді шырқаудан танбады. Сөйтіп, ол жылжыған жылдар иінінде балаларына ғана емес, барша ауылға жылы, құрметті, әр ісінен үлгі ербіген, әр сөзінен ұлағат өрілген ер де өжет анаға айнала берді. Аяққа құйған астай шағын көлем болған соң бір-біріне көп мейірлене бермейтін ауыл адамдарының өзі оның тынымсыз, тағылымды тыныс-тіршілігіне разы болып, алғыс айтып сөйлейтін болды.

Жоғарыда айтқанымыздай, отағасы екеуінің артында қалған он бес баланы баланы бірінен соң бірін оқытып, ұлықты ұл, қылықты қыз етіп өсірді. Ешқайсысының бетінен қағып, көңілдерін қалдырып көрмеді. Бәріне дерлік жоғары, көсіптік білім алып беріп, әрқайсысын өз алдына үй етті. Содан соң олардан ербіген ұл мен қызды жетілдіруге кірісті. Қашанда бақшасын баптаған бағбандай, бар талап-тілегі балаларының үстінде болды.

Бір қуанарлығы, ұл-қыздарының бәрі де әкелеріне тартқан есті-басты, саналы, ер намысты, еңбекқор болып қалыптасты. Бірінен бірі өткен сымбатты, сұлу, әдепті, тәрбиелі болып өсті. Аналарана берік таты, арқа тірегі болды. Тіршіліктің талай-талай тартыс-талқысы тұсында жар басындағы жалғыздай жабығып, қатты қамыққан, қамырыққан сәттерінде басқалар болмаса да, балалары қасынан табылып, асыл аналарын бар ынта-шынталарымен демеп отырды. Күні бүгінге дейін оның

кіршіксіз көңілі, қажыр-қайраты, рухы жегірі, нәзік сезімі мен биік парасаты алдында өздерін мәңгі қарыздармыз деп біледі. Аналарының 60, 70, 80 жылдық мерейтойын туған-туыс, тума-бауыр арасында дүбірлетіп атап өтті.

Қадisha ана балаларының жай-күйін басты мұра ете жүріп, өзі де қызметтен қол үзген жоқ. Зейнетке шыққанға дейін сол Абай ауылында балабақша директоры болып қызмет атқарды. Егешовтер әулеті бүгінде қанатын кенге жайған, тамырын тереңге тартқан алып бәйтерек! Қадisha ана сол бәйтеректің әрбір жапырағын аялап, аналық жүрегімен алқап отырған асыл шынар!

Үйдің үлкені Беркін 2020 жылы, 67 жасында қайтыс болды. Одан кейінгі Роза Қарағанды қаласында тұрады, зейнеткер. Гүлдарай бастауыш сынып мұғалімі, зейнет демалысында. Еркін Астана қаласында тұрады. Бақытқұл есепші болып қызмет істеген, қазірде жеке кәсіпкер, Баймырза елді мекенінде тұрады. Егіз ұл – Серік, Беріктің бірі – құрылысшы, бірі – жоғары білімді ұстаз. Амангелді Қарағанды педагогикалық институтын бейнелеу өнері мамандығы бойынша бітірген, жеке кәсіпкер. Аманжол да – құрылысшы, Топар кентінде тұрады. Айша – дәрігер, Қарағандыда өмір сүріп жатыр. Тоқтасын зейнет демалысында, ерт сөндіруші. Тоқтар Қарағандыдағы «220 Вольт» фирмасында еңбек етеді. Үйдің кенжесі – Гүлсім облыс орталығындағы «Самал» сауда орталығында экспедитор. Балаларының барлығы жүрген орталарында сыйлы, беделді. Өз мамандықтарының шын шеберлері, қолға алған істерін ұршықша үйіріп отыр. Ұйымдары мықты, ынтымақ-бірліктері берік. Бірге туған бауырлардың сән-салтанаты, той-томалағы десе, бір жағадай, бір жеңнен көп шығарып, бір кісідей жұмылып кетеді. Келіндері – қызындай, күйеу балалары – ұлындай. Бір де біреуі алдынан кесе көлденең өткен емес. «Мама, апалап» құрақ ұшып тұрады.

Осы балалардан ербіген немерелердің өзі бүгінде бір қауым ел. Алды ат жалын тартып мініп, санатқа қосылып қалды. Аяқтанып, шаңырақ көтергендері де бар. Олардан шөбере сүйіп отыр. Қадisha ананың, жасы сексеннен асып, ағарып қалғанына қарамастан, жады әлі де мықты, санасы сергек. Балалардың жөні бір бөлек, немере-шеберлерін түстеп тануы өз алдына, есім-сойларында да еш шатастырмайды, тап басып танып отырады.

Әңгіменің түп негізі – Қадisha анамыздың кезінде, отыздан енді асқан жасаулы жасында алды 21-де, кенжесі 1 жасар, 12 балалы үйге, өзінде екі бала және бар, отанасы болып, тәуекел етіп баруы ғой. Аналарының осынау көзсіз ерлігі жөнінде балалары, арада жылдар өтіп, көңіл марқайған, өмір өз арнасын тапқан шақта сыр етіп, суыртпақтап: «қалай ғана дөтіңіз барды, қалайша тәуекел еттіңіз» деп сұрағандары бар. Сондағы ананың жауабы: «Оның ешқандай да ерлік дейтіндей сын-сыпаты, құпиясы жоқ. Әкелерің екеуіміз өмірдің толқынысты бір кезеңінде бір-бірімізді тауып, танып, түсінісіп, сыр бөлістік, ақыл қостық. Ой-тілегіміз тоғысқан соң, бірге тұруға бел байладық. Сосын, әлгі... Өздерің айта беретін махаббат та болды біздің арамызда. Онсыз қалай енді?! Кім біледі? Соның барлығы сендердің бақуатты тірліктеріңе көзайым болуға жазып тұрған шығар, о баста!...»

– Ал көп балалы отбасы дегенге келсек... Біз бір үйде кем дегенде жеті-сегіз бала өсіп-өнген кезеңде өмір сүрген буынбыз ғой. Сондықтан көп балалы отбасына баратынымды көріп біле тұра тіпті де тосылған жоқпын. Біріншіден, әкелеріңнің ақыл-парасатына сүйендім, екіншіден өзімізін сендерді ана көңілімімен баурап алатыныма сенімді болдым! Ана жүрегім алдамады! Ана бола – бір бақыт. Ал көп балалы ана атану – асқан жауапкершілік. Атам қазақ «бір қозы тұса, бір түп жусан артық шығады» дегенді санаға сіңіріп өскен. Бір ғана «Әр баланың өз несібесі бар» деген сөздің қаншама отбасыға күш-жігер сыйлайды?! «Он сегіз мың ғаламның мызғымайтын бір заңы болса, ол – ананың перзентіне деген махаббаты» депті Мұхаммед пайғамбар (с.ғ.с) бір хадисінде. Менің бар саналы ғұмырымның мән-маңызы – осы өнегеге саяды, тегі...

Міне, отбасында бір өзі он бес баланы тәрбиелеп өсірген ардақты ана осындай орнықты ой түйеді. Шіркін, сүюден, аялаудан танбайтын ана жүрегі қандай жомарт, мәрт, нағыз асыл десеңізші!?

«Ақылына көркі сай» деген мәтелді жиі айтамыз. Ажарлы адамның ой-ересі де биік болады. Табиғатынан көрікті, Алла Тағала берген нығметін иманымен, салауатты ісімен ұштастыра білген Қадisha ананың өзі де, сөзі де – сұлу, ғибратты ғұмыры – өшпестей үлгі-өнеге, әйткені, ардақты ана бір бойы ақыл-санасына ғана жүгініп келеді. Жан сұлулығының, жүрек күшінің түп негізі – ардай аппақ сезімі мен сенімі. Осы қасиеттерінің бәріне қоса жан әлемі жібектей жұмсақ, күн көзіндей шуақты. Балаға деген, өскелең ұрпаққа деген қалтқысыз көңілі, ағайын-туыс, ауыл-аймаққа деген пердесіз пейілі еріксіз елжіретеді.

Бір кездергі ата бәйтеректен балалаған бұтақтардың бүгінде қара ормандай қалыңдап келе жатқанына күніне мың мәрте тәубе етіп отырған Ару Ана, шаңырағының шамшырағы, отбасының шырақшысы, асыл әже бүгінде 80 атты сенгір биікке көтеріліп отыр. Атаулы дата құтты болсын дейміз. Шаңырақ шаттыққа толсын, ұрпақтарыңыз жүрген ортасына, отбасына шапағатын шашып тұратындай, құт кіргізетіндей келісті болсын! Басыңызға Жаратқан менің нұры жауа берсін. Баршамызды әрдайым Ана құдіреті жебеп-желеп жүрсін!

Жомарт ОСПАН,
Қазақстан Журналистер одағының мүшесі.

СУРЕТТЕ: Ардақты ана, асыл әже Қадisha Төлеуқызы немере-шеберелерінің ортасында.

Сәті түскен сұхбат

Пошташы Сара апай

Пошта дегенді естігенде хат жіберіп, хат қабылдап алатын қызмет қана елестейді көз алдымызға. Алайда пошташының жұмысы сан алуан. Беріге дейін айшылық алыс жерлерден хабар алуда үлкен маңызға ие болған. Әсіресе жеке тұрғын секторларға хат, газет-журнал, хабарлама парақтарын жіберуде пошта қызметкерлерінің үлкен еңбегі бар. Осы қайнаған қызу еңбектің ортасында Сара Төлеуқызы 45 жыл бойы табан аудармай қызмет етті. 68 жасына дейін газет-журнал таратқан Сара апайдың қимылы ширақ, жүрсі тың, сөзі – нық. Мірдің оғындай. Бірақ, жүзі жылы. Әңгімеміз де әп-сәтте жараса кетті. Әлқиссамыз пошташы қызметінен басталды.

– Осы қызметті таңдауыңызға не түрткі болды?

– Көп балалы отбасында дүниеге келдім. Он ағайындымыз. Біздің отбасымыз көп балалы болғандықтан алдыңғы үшеуі жоғарғы білімге түсіп, мен колледжға түстім. Өздеріңіз білесіздер, ортаншы бала болғандықтан, жоғары білімге қол созбадым. Бірақ, колледж бітірдім. Мамандығым жоғары бақылаушы. Қалалық жерде бұл мамандыққа сол кезде сұраныс болатын. Өзім қаланың қызымын. 1974 жылы отағасы Қазбек екеуіміз шаңырақ көтеріп, қаладан ауданға көшіп келдік. Алғашында жұмыс таба алмай сол кездегі әкімшіліктегі жұмыспен қамтуда істейтін Сатыбалды Шаймерденге бардым. Поштада ғана орын бар, бірақ ол ауыр болады деді. Балам кішкентай жұбайым ауырып жүргендіктен болмай сонда да жолдама жаздырып алдым. Ол кезде Үйсін Ташенов деген орынбасар болатын, жолдамамен ол кісіге барсам жұмысқа алмаймыз дейді. Неге деп сұрасам, жұмыс ауыр, көтере алмайсың дейді. Содан 3 айға сынаққа алуға көндірдім. Алпаның бұйрығы шығар, сынақтан өтіп жұмысқа қабылданып кеттім. Кейін 5 жылдан соң зейнеткерлердің зейнетақысын таратушы болып жұмыс істедім. Бүкіл қалаға зейнетақы тараттым. 20 жылдан соң бұл қызмет түрі басқа мекемеге ауыстырылды да, мен поштада қалдым. Одан кейін тағы да 20 жыл газет таратумен айналыстым. Осылайша 68 жасыма дейін почта тараттым.

– Ол заманда пошта қызметі қалай жұмыс істеді?

– Көпшіліктің ниет-ықыласы ерекше болатын. Алыстан сөмке асыңған пошташыны ауыл-аймақ түгел қадірлейтін. Ол уақытта еңкейген қарттан еңбектеген балаға дейін газет-журналдың әр санын асыға күтетін. Сағынышқа толы хат-хабар мен сүйікті басылымдарды асқан жауапкершілікпен үйді-үйге таратушы едік. Уақытпен санаспай еңбек еттік. Жаздың алтап ыстығы мен жаңбырында да, қыстың сықырлаған аязы мен қақаған боранына да газет-журнал тарататынымыз. Оның үстіне жауай! Сонда да қыңқ деп дыбысымызды шығармадық.

– Кейін басқа салаға бет бұру ойыңызда болған жоқ па?

– Жоқ, ондай ойыма кірген де жоқ. Пошташы жұмысы мені қызықтырып әкетті. Поштаға қарт адамдар жиі келетін. Мүмкіндігі шектеулі жандардың зейнетақыларын қолдарына апарып тапсыратынбыз. Олар әрқашан қуанышпен қарсы алады. Жалғыздікті қамқөңіл қарияларға кейде адами қарым-қатынас жетіспейтінін байқайтынмын. Қарт адамдармен әңгімелесіп, көңіл-күйін аулауға тырысатынымын. Бұл саладан бір елі ажыраған емепін. Содан бері зымырап жылдар өтіпті. Осы салада 45 жыл еңбек еттім. 2011 жылы 53 жасымда 5 баламен пенсияға шықтым, басшылық еңбегімді жоғары бағалап, зейнеткерліктен кейін де келісімшарт бойынша жұмыс істедім.

Бірде қызық болды. Алғаш жұмысқа шыққан кезім. Мен поштадан зейнеткерлердің зейнетақысын сағат 10-да алып шығамын да түске дейін таратам, өйткені түсте баламды еміземін де қайта әрі қарай жұмысқа барамын. Халық көп, миллиондап ақша алып шығатынымын. Бір күні ұзын жолда артымда біреу келе жатқанын сездім. Біреу келе жатыр, мен де келе жатырмын. Шыны керек қорықтым, қалай дегенмен де сөмкемде қаншама зейнеткерлердің зейнетақысы бар. Аяғымды тез-тез бастым, ол да тез-тез жүгіріп келеді артымнан. Сосын бір аулаға кіріп кеттім де есікті тарсылдатып қағып тұрым, ар жағынан қарт әже зорға дегенде шықты. Мен үйге кірдім, әлгі жігіт аулаға кірді. Содан қорқып біраз тоса тұрдым әлгі үйде, далаға шықсам кеттіп қалыпты. Ал соңымнан ерген жігіттің түрін мен бір қарағаннан-ақ таныдым. Кешке таман сол жігіттің үйіне бардым. Барсам ол кісі мас, мені таниды себебі ата-анасына ақша апаратынымын. Мені көріп өзі ұялып, бөлмесіне кеттіп қалды. Сонда шақырып айттым қазір милиция шақырамын, неге олай істедің? – деп сұрадым. Әке-шешесі өтінген соң құқық қорғау орындарына әлгі жігіттің үстінен арыз жазбадым, ондай қадамға бармадым. Жұмыс болған соң әрқилы жағдай болып тұрады ғой. Талай иттерге де жем болдық. Бірде үй иесі мас, үйге кіріп шыға алмағанда сөмкеммен тарсылдатып сойыл-сойып қашып кеткенмін – деп күле еске алады кейіпкерімді. Ол заманда газет, пенсиядан бөлек хаттар да жиі жазылатын. Хаттар көп болатын, ол кезде көбіне әскерден келеді ғой.

Ата-аналары қуанып бізге алғыс айтағын. Ал қазір хат жоқ қой жазбайды да. Мекемелерге хаттарды жиі тарататынымын.

– Қазіргі күні пошта қызметінің сапасы артты ма?

– Заман ағымына қарай жұмыс түрлері өзгерсе де қоғамда пошта қызметінің орны ерекше. Қазіргі күні поштаның жұмысы тек хат тасымалдау мен газет-журнал тарату емес. Бүгінгі таңда пошта электронды қызметтердің бірқатарын орындайды. Пошташылар жаңа жүйеге бейімделіп жатыр. Мұнда банктік аударымдар, әлеуметтік төлемдерді қабылдау, экспресс жолданымдар мен курьерлік, ұялы байланыс операторларының қызметтері, сәлемдемелерді қабылдау және тағы басқа қалар бар. Айына пошта арқылы мыңдаған сәлемдемелер өтеді. Бұрын телеграмманың қайдан келгенін, кім жібергенін, қандай мекен-жайға баратыны қолмен толтырылатын. Тіпті кейбір құжаттар пошта арқылы жіберілетін. Қазір бәрі автоматты режимге көшті. Қазір жаңалықты газет-журналдан емес, ғаламтордан білетін болдық. Коммуналдық қызметтерді онлайн төлейміз. Туыс-туғанның амаңдығын хат арқылы емес, телефон арқылы білеміз. Ата-әжелер зейнетақыны банкоматтан алады. Бұрын бұл қызмет түрлерін пошташылар көрсететін. Десек те жұрт жаппай интернет әлеміне енгенімен, аға буын өкілдері әлі де баспасөзге тапсырыс береді. Олар үшін газеттен хат-хабар алу қалыпты құбылыс. Біздің заманымызда жұрт жаппай кітап, газет-журнал оқитын. Ол келешекте де керек. Технология қаншалықты дамығанымен, поштаның орнын ештеңе алмастыра алмайды. Газет оқитын оқырман үшін поштаның орны бөлек.

– Қазір бұрынғы газет пен бүгінгі газетті салыстырып қарайсыз ба? Газет қолыңызға тигенше тағатсызданасыз ба?

– Әрине, әрбір сенбі сайын газетті күтіп отырамын. Бұрын газеттің көлемі кішіректеу болатын. Ал қазір жаңа форматта екен. Үлкен, дизайны өте әдемі. Мақалалар да басқа. Әр заманның өз құрылтайы болады ғой. Ол кездегі мақалалар сол уақыттағы заман талабына сай болды. Поштаға келген газетті алдымен өзіміз оқып, жұрттан бұрын жаңалықты біліп отыратынбыз.

Саналы ғұмырын халыққа қызмет етуге арнаған Сара апа мен Қазбек атаның шаңырағы берекелі, ордалы отау. 5 ұлынан 14 немересі, 3 шебересі бар бақытты әже, бақытты ана.

Қазіргі күні «Қайран жастық» ансамбілінде өнер көрсетуде.

– Ансабльде 24 адам қатысамыз. Жалпы біз хор және халық әндерін айтамыз. Дайындығымыз аптасына 2-3 рет жасалады. Былтыр Қарағандыға барып қайттық, келесі жылы Балқашқа барамыз ба деп отырмыз. 80-нен асқан апаларымыз бар. Дауыстары қандай әдемі! – дейді апамыз тамсанып. Айтуынша осындай ұйымдар қарт адамға күтпек қажет. Алдамшы уақыт болса да үлкендерміз үйден басқа баратын жерлерден орталықтар ашылса екен дейді. «Болашақ жастар қолында» дегендей Сара апамыз өскелең ұрпаққа былайша ақылын жеткізеді.

– Балаларын қатарынан кем қылмай өсірсем деген мақсатпен поштаның шапшаңдықты сүйетін сан қырлы жұмысын шебер меңгеруге тырыстым. Мен үшін пошта қызметін пайдаланатын әрбір жанның шынайы ризашылығынан асқан қуаныш жоқ. Жақын таныстарым да «бұл мамандықты неге таңдадың?» деген сауалды жиі қояды. Бұған жауабым дайын. Жұмысым оңай емес болды, бірақ жаныма жақын еді. Өз таңдауыма еш өкінген емеспін. Қызықты мамандық. Күн сайын адамдармен сөйлесесің, таныстарым көп. Халықтың ортасында жүріп еңбек еткенімді мақтаныш етемін. Үлкен-ішкіе хабар таратып, ақ батасын алғанға не жетсін, шіркін. Әр жұмыстың өз қиындығы бар. Мамандыққа деген сүйіспеншілік болса, кез-келген қиындықты еңсеруге болады. Оқырманның қуанышын көргенде бұл жұмыстың маңыздылығын түсінесің.

Атам-қазақ айтқан әйелдің қырық жаны бар деген сөзге осы Сара апамыздай адамдар дәлел екен-ау. Бұл қазақ әйелінің қай істе де қайтпас қайсарлығын, ерік-жігерінің мықтылығын көрсетеді. Отбасында аяулы жар, ардақты ана, мейірімді әже бола білген апамызға зор денсаулық, қажымас қайрат, бақытқа толы ұзақ ғұмыр тілейміз.

Меруерт АРҒЫН.

Құттықтаймыз!

Қарқаралы қаласының тұрғыны, сүйікті қарындасымыз **Абеуова Қарлығашты** 19 желтоқсанда 70 жасқа толатын мерейлі жасымен шын жүректен құттықтаймыз!

Құрметті Қарлығаш! Мына жарық дүниенің есігін ашқаныңа да осыншама жыл толып, мерейлі биікке қадам басып отырсың. Осынау айшықты той, мерекелі белесте өзіңе тек мықты денсаулық, шат-шадыман көңіл, ортаймас ырыс, мол береке тілейміз. Әулетіндегі ынтымақ пен қуаныш еш тарқамай, жеткен елеулі күнің той мен думанға ұласа берсін! Біз өзінді құрмет тұтып, асыл қасиеттерінді қадірлеп, ыстық ықыласты сезімге бөлей бермекпіз. Әрдайым өмір жолың баянды да арайлы болып, бақытты күндерің көп болсын дейміз. Бала-шағанның қызығына тоймай, әлі талай қуанышты шақтарды көре бер деп тілейміз.

Ақ тілекпен: ағаң Алиасқар, жеңгелерің Магира, Шамшия, апа-жездесі Сәуле-Серікбай, сіңілің Дана.

Тағзым

Ардагер анам – ардағым

...Опасыз мына дүниеде, Анаң бір емес болсайшы,

Анасы өліп қасіретін, балалары тартпас болсайшы-ай, – деген халық термесіндегі өлең жолдары ертеден-ақ қайран ананың құдіретін, қасиеті мен киесін ұқтырып-ақ кеткендей. Иә, адамның жасы жүзге келсе де ананың орыны бөлек-ау! Қашанда көңілің баладай алаңсыз, ал мұңайып-жабырқай қалсаң, анашыңды көріп, балалық еркелігің мен перзенттік махаббатың қайта ояна қалады...

Қарқаралы қаласының тұрғыны, ардақты да аяулы анамыз, тыл ардагері Мәруаш Төлеуқұлқызының өмірден озғанына 40 күн таяп қалыпты. Асыл анамыздың төрдегі орыны ойсырап-ақ тұр. Бақытымыздың тірегі, қарашаңырақ үйміздің алтын діңгегі анамыздың бұл дүниеде жоқ екені еске түскенде, сағынышымыз еселеніп, жанарымызға жас келіп, мейірімді жүзін аңсап-ақ кетеміз. Алла ісіне шара бар ма?!

Бар ғұмыры еңбекпен есейіп шыңдалған анамыздың өмір жолына көз салсақ, өнеге тұтар еңбекқорлығы, адалдығы мен адамдығы, қарапайымдылығы сияқты көптеген қасиеттері мақтан тұтарлықтай екен. Асыл анамыз Мәруаш Төлеуқұлқызы Бақты совхозының Жөншілік колхозында қарапайым отбасында дүниеге келіпті. Жалпыға бірдей ауыртпашылық әкелген соғыс өрті елді шарпыды. Әкесі Төлеуқұл көппен бірге майданға аттанды. Мәруаш анамыз 6 жасынан сұрапыл соғыстың күндіз күлкі, түнде ұйқы көрмейтін тынымсыз, бейнетті тірлігін анасы Зүраханмен бірге кешіп, еңбек етті. Майдангер әке соғыстан оралмады. Нағашы әже Көкежан-ның қамқорлығын көп көрді. Шыңдалды, өсті, жетілді... Оқыды, білім алды, маңдайалды қызметкер атанды. 1959 жылы 22-ші тамызда әкеміз Қапашев Несіпбаймен отбасын құрды. 1960 жылы тұңғыш қыздары Бақыт өмірге келді. Ерлі-жұбайлық өмірлері жарастықпен жалғасты. Анамыз Мәруаш Төлеуқұлқызы 1961 жылы Ақмола кооперативті техникумының бухгалтерлік бөлімін бітіріп, аудандық тұтынушылар кооперативінде бухгалтер (Казпотребсоюз), бас бухгалтер болып қызмет атқарады. Өзінің ізденісімен, білім-білігімен талай мақтау мен марапаттың иегері атанған аяулы анамыз абыройлы еңбегімен әл құрметіне бөленіп бір орында бас бухгалтер болып, 46 жыл қызмет етіп, еңбегін сіңірді. Мерейтойлық Жесей федерациясының Ұлы Ресейдің 75 жылдығы медалі ең үлкен марапаты деп санайды, себебі соғыссыз өткен 75 жыл «алтынға

бергісіз» деп біледі. Соғыстың ауыр жылдары балалығын сезіндірмей ойыны мен бейбіт аспанын ұрлағанын қалай ұмытсын! 6 жасынан колхозда еңбек еткен анамыз, кейін бейбітшілік заманда тыл ардагері атанды. Анамызға өмірдің даярлаған «тосын сыйы» жалғыз бұл емес еді... Абысыны бар-жоғы 39 жасында мезгілсіз дүниеден қайтқанда, оның балаларын жылы құшағына алып, бауырына басқан-ды. Абысынының балаларына тәрбие берді. Бұдан басқа да туыс-туғанның балаларын өз отынының басының ыстық шуағымен жылытып, оқытып, бағып-қағып, өсіріп, ер жеткізді. «Жетімнің көзі жасты екен, «удан да» дәмі ащы екен» дегізбей мөпелеген анашымыз ордалы Отанымыздың ұйытқысы болды. «Тұмсықтыға шоқтырмай, қанаттыға қақтырмай» өсірген балалары Жанат, Алтыншаш, Ғүлзат бүгінде әрқайсысы өз орындарын тапқан бір-бір шаңырақ иелері. Олардан тараған немере-шөберелерінің ортасында қызығын қызықтап, Алланың берген жасын жасады. Айналасын мейірім шуағына бөлеген анамыздың жарқын шуақты жүзі, аялы алақанының жылуы, ақыл-кеңесі жадымызда сақтала бермек. Әрдайым сағынышпен еске алар анамызға арналған дұға шапағатты болса екен дейміз.

Ана деген әр адамның тірегі, Ана деген әке махаббат жүрегі. Бір өзіңе тең келмейді ешбір жан. О, Анашым мәңгі жырдың өзегі. О дүниеде нұрға бөлеп жаныңды, Орыныңды берсін Аллаһ пейіштен! Аруағыңа тағзым еткен ұрпақты, Рухың жебеп, жатшы мәңгі қорғаштап.

Марқұм анамыздың 40 күндік дәм-дұғасы 2022 жылдың желтоқсан айының 25 күні сағат 13.00-де Қарқаралы қаласындағы «Сарыарқа» кафесінде беріледі.

Сағынышпен: балалары, немере-шөбере, жиендері.

Қоғамдық тыңдау

Қарқаралы қаласындағы «Игликова А.3» жеке кәсіпкерінің өтінімі бойынша қоғамдық тыңдау өтеді.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу комитетінің Қарағанды облысы бойынша департаменті Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрі 2019 жылғы 19 қарашадағы № 90-ОД бұйрығымен бекітілген Тарифтерді қалыптастыру қағидаларына сәйкес, «Игликова» ЖК-нің жылу энергиясын өндіру, беру, тарату және жабдықтау қызметтеріне тариф пен тарифтік сметаны бекітуге өтінімін қарау бойынша жария тыңдау өткізілетіндігін хабарлайды.

Қоғамдық тыңдау 2022 жылғы 19 желтоқсанда сағат 16.30-де Қарқаралы қаласы, Т.Әубәкіров көшесі, 38 үй, мәдени сауық орталығы (кіші зал) мекен-жайы бойынша, сонымен қатар, Facebook әлеуметтік желісі (https://www.facebook.com/dkrem.krg) сондай-ақ, Zoom платформасында (https://us05web.zoom.us/j/8119130765?pwd=bThVRk5mRHZFUmh0NVk3cWpvTmRXUT09) конференция идентификаторы: 811 913 0765, кіру коды: 123456 өтеді.

Қоғамдық тыңдауға қатысуға маслихат депутаттары, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, мемлекеттік органдар, тұтынушылар мен олардың қоғамдық бірлестіктерінің өкілдері, тәуелсіз сарапшылар, бұқаралық ақпарат құралдары, табиғи монополиялар субъектілері шақырады.

Департаменттің байланыс телефондары: 8-(7212) 41-18-27, 41-34-24. «Игликова А.3» ЖК-нің байланыс телефоны : 8 775 780 14 73

В г.Каркаралинск пройдет публичное слушание по заявке ИП «Игликова А.3».

Департамент Комитета по регулированию естественных монополий Министерства национальной экономики Республики Казахстан по Карагандинской области проводит публичное слушание по рассмотрению заявки ИП «Игликова А.3.» на услуги по производству, передаче, распределению и снабжению тепловой энергией, представленной в соответствии с Правилами формирования тарифов, утвержденными приказом Министра национальной экономики Республики Казахстан от 19 ноября 2019 года № 90-ОД.

Публичное слушание состоится 19 декабря 2022 года в 16.30 часов по адресу: г.Каркаралинск, ул.Т.Азбакирова, дом 38, культурно-досуговый центр (малый зал), а также в режиме онлайн посредством социальной сети Facebook (https://www.facebook.com/dkrem.krg) а также, в платформе Zoom (https://us05web.zoom.us/j/8119130765?pwd=bThVRk5mRHZFUmh0NVk3cWpvTmRXUT09) идентификатор конференции: 811 913 0765, код доступа: 123456).

На публичное слушание приглашаются депутаты маслихатов, потребители, независимые эксперты, средства массовой информации, представители органов местного самоуправления, государственных органов, общественных объединений, субъектов естественных монополий и иных заинтересованных лиц.

Контактные телефоны Департамента: 8 (7212) 41-18-27, 41-34-24. Контактный телефон ИП «Игликова А.3»: 8 775 780 14 73.

Объявление

ТОО «Жана Мыс», сообщает о проведении общественных слушаний в форме открытого собрания по проектным материалам для получения разрешения на воздействие намечаемой деятельности к «План разведки твердых полезных ископаемых на участке недр 36 блоков по лицензии №1500-ЕЛ от 03 декабря 2021 года в Карагандинской области».

Слушания состоятся 25 января 2023 г., в 12:00 ч., по адресу Карагандинская область, Каркаралинский район, Бактинский с.о., с.Бакты, здание акимата по адресу ул.Тауелсіздік 1.

С пакетом проектной документации можно ознакомиться на Едином экологическом портале https://ecportal.kz/, а также на сайте https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat.

Всезамечания и/или предложенияпринимаютсявсроке позднее 3 рабочих дней до даты проведения общественных слушаний на Едином экологическом портале, а также в ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Карагандинской области», по адресу: г. Караганда, ул. Лободы, 20, эл.адрес expertiza.upr_krg@mail.ru, тел. +7 (7212) 56–81–66.

Инициатор: ТОО «Жана Мыс» РК, г. Астана, район Есиль, ул. Д. Қонаева 10, БИН 201040033258, тел.: +7 771 020 0302, эл.адрес kulbayevka@polymetal.kz

Разработчиком экологической документации является ИП Утегенов С.А. адрес: РК, г. Актобе, ул. Бокенбай батыра, 129Д, оф. 168А, БИН 130940007888 эл. почта и телефон, где можно получить дополнительную информацию: Aigul-kz79@mail.ru. ; +77026624010

В случае введения чрезвычайного положения и (или) ограничительных мероприятий, в том числе карантина, чрезвычайных ситуаций социального, природного и техногенного характера, общественные слушания проводятся в онлайн-режиме.

Для участия в слушаниях в форме открытых собраний посредством видеоконференцсвязи необходимо пройти по указанной ниже ссылке.

https://us05web.zoom.us/j/88445216200?pwd=ajVubXNmZGdLeis3RXhsb3ZqeJlOUT09
Идентификатор конференции: 884 4521 6200
Код доступа: 6JkBJn

Хабарландыру

"Жаңа Мыс" ЖШС "Қарағанды облысында 2021 жылғы 03 желтоқсандағы №1500-ЕЛ лицензиясы бойынша 36 блокты жер қойнауы учаскесінде қатты пайдалы қазбаларды барлау жоспарына" жоспарланған қызметтің әсеріне рұқсат алу үшін жобалық материалдар бойынша ашық жиналыс нысанында қоғамдық тыңдау өткізу туралы хабарлайды.

Тыңдау 2023 жылғы 25 қаңтарда сағат 12:00-де Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданы, Бакты а.о., Бакты а., Тәуелсіздік к-сі, 1 әкімдік ғимараты мекен-жайында өтеді.

Жобалық құжаттама пакетімен Бірыңғай экологиялық порталында https://ecportal.kz/, сондай-ақ https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat сайтында танысуға болады.

Барлық ескертулер және / немесе ұсыныстар Бірыңғай экологиялық порталында, сондай-ақ «Қарағанды облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, Қарағанды қаласы, Лобода көшесі 20, эл. мекен-жайы expertiza.upr_krg@mail.ru, тел. +7 (7212) 56–81–66, қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде қабылданады. Бастамашының мәлеметтері және Байланыс деректері: «Жа-на мыс» ЖШС, Астана қ., Есіл ауданы, Д. Қонаев көш. 10, БСН 201040033258, тел.: +7 771 020 0302, эл.адрес kulbayevka@polymetal.kz

Экологиялық құжаттаманы әзірлеуші Утегенов С.А. ЖК. мекенжайы: ҚР, Ақтөбе қ., көш. Бөкенбай батыр, 129Д, к. 168А, БСН 130940007888 ақпаратты алуға болатын электрондық пошта және телефон: Aigul-kz79@mail.ru; +77026624010

Төтенше жағдай және (немесе) шектеу іс-шаралары, оның ішінде карантин енгізілген жағдайда әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар, қоғамдық тыңдаулар онлайн режимде өткізіледі.

Белсенді сілтеме: https://us05web.zoom.us/j/88445216200?pwd=ajVubXNmZGdLeis3RXhsb3ZqeJlOUT09
Конференция идентификаторы: 884 4521 6200
Құпия сөз: 6JkBJn

ЕСКЕ АЛУ

Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданы, Аппаз ауылының ту-масы ардақты әкеміз **Қапаш Нұрқайдарұлының** бұл өмірден өткеніне 23-желтоқсан күні 40 күн болады. Ардақты әкеміз өмірдің әр белестерінде еңбектің бейнеті мен зейнетін көрді, “Тыл ардагері” атанды. Әкеміз бар баласын оқытып, ұлын ұяға, қызын қияға қондырып, олардың ордалы отбасы болуына, еңбекқор, отаншыл, адал азамат болып өсулеріне әкелік қамқорлығын аяған жоқ. Немере-шөберелерінің, жиендерінің әрқайсысын бауырына басып, тілеуқор бола біліп, түзу жол көрсетті.

Алайда ажалға қарсы тұрар шара бар ма? Сұм тағдыр асқар тауымызды арамыздан алып кетті. Жан әке жатқан жеріңіз жарық, топырағыңыз мамық, жаныңыз жәннеттің төрінен болсын деп тілейміз.

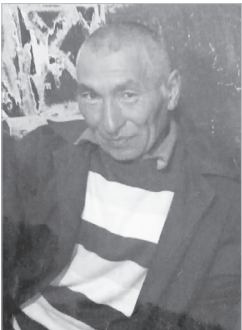

Еске алушылар: жұбайы, балалары, немере-жиендері.

Әкеміздің 40 күндік асы 23-желтоқсан күні, 12.00-де ауыл тұрғындарына, 15.00-де көршілес мекендерден келушілерге Аппаз ауылында өз шаңырағында беріледі. 25-желтоқсан күні Қарағанды қаласы, Кеншілер даңғылы 10 мекен-жайы бойынша орналасқан Әнет баба мешітінде сағат 16.00-де беріледі. Ағайын-туыс, құда-жеғжат, дос-жаран, ауылдастар – баршаңызды әкеміздің 40 күндік асына шақырамыз.

ЕСКЕ АЛУ

Қарқаралы ауданы, Нұркен ауылының тұрғыны абзал әке, адал жар, немерелерінің сүйікті атасы **Үмияұлы Сайран** фәни өмірден бақи өмірге аттанғанына 1 жыл толып отыр. Көңіліміз құлазып, көкірегіміз күңіреген жыл да артты қалды. Ешкімнен қамқоры мен жан жылуын аямаған әкеміз тіршілігінде жүзінен шуақ шашылып, айналасына ме-йірім төгетін еді. Ал қазір жанымызда жоқ-тығы көңілімізге қаяу, жүрегімізге мұң ұя-латады. Асыл әкеміздің жарқын бейнесін жадымызда сақтап, қабірі жарық, топырағы мамық болсын деп дұға бағыштаймыз.

Болмағанмен ортамызда бүгінде, Жүресің ғой, асыл әке, көңілде. Басқан ізің өшпейді еш өмірде, Орның биік ойсыраулы төрімде.

Асыл әкемізге арналған 1 жылдық ас желтоқсанның 24 күні сағат 13:00-де Қарқаралы қаласындағы «Асылан» кафесінде беріледі.

Сағына еске алушылар: жұбайы мен балалары.

ЕСКЕ АЛУ

Қарқаралы қаласының тұрғыны отбасының тірегі болған, балаларының ардақты әкесі **Арынбеков Жанатбек Мұхаме-диұлының** бақылық болғанына 40 күннің жүзі толды. Оның жар-қын бейнесі, парасатты іс-қимылы, бізге деген махаббаты көз алдымызда. Тіршілігінде адал еңбек етіп, ел-жұртына сыйлы, ағайын-туысқа құрметті, әулетімізге қамқоршы жанды сағына еске ала отырып, жаны жәннатта, тәні рахатта болғай, – деп Аллдан дұға тілейміз.

Асыл бейнең сақталар жүректерде, Есімдің атаймыз дұға-тілектерде. Асыл әке, артыңнан біздер барда, Басқан ізің өшпейді бұл өмірде.

Марқұмның 40 күндік асы 2022 жылдың 17 желтоқсан күні сағат 13:00-де Аспан кафесінде беріледі.

Еске алушылар: балалары, туған-туыс, жолдас-жоралары.

Асқа шақыру

Құрметті ауылдастар, туған-туыс, құда-жежкат, дос жаран Сіздерді аяулы анамыз Оспанқызы Мәрияның дүниеден өткеніне жыл толуына байланысты жылдық асына шақырамыз. Күні: 24.12.2022. Сағат: 13:00. Мекен-жайы: Қарағанды қаласы, Майқұдық, Винницкая, 25/3 «Алтын» мейрамханасы.

Ас берушілер: Үсенов Мәдениет әулеті.

Хабарландыру

Қарқаралы қаласы, Ермеков көшесі № 26 үй, 8-ші пәтер сатылады. Пәтер 3-бөлмелі, жылы, су үздіксіз ағып тұрады. Интернет, IDTV, евроремонт, мектеп, балабақша, балалар алаңы, дүкендер жақын орналасқан. Бағасы келісім бойынша. Байланыс немірі: 87021913150.

Продается снегоход «Буран» Тел: 8-701-498-66-17

Бордақылғанған үлкен сыыр сатылады. Тел: 87752907640 Шәкен үй телефоны 32-2-00

Натяжные потолки 87021771823 Қайсар.

Требуются повара и официанты в придорожное кафе (поселок Коктас). Название кафе «Жибек жолы». Оплата при собеседовании. Питание бесплатное. Проживание бесплатное. График работы: 15/15. Сеть плохо ловит поэтому звоните или пишите только на Whatsapp: 8-778-384-75-55.

Натяжные потолки недорого качественно 87024436949.

Біздің электрондық поштамыз:

E-mail: karkaraly_too@mail.ru

Қарқаралы аудандық білім бөлімі мен білім беру қызметкерлері кәсіподақ комитеті және Ынталы ауылына қарасты №3 орта мектеп ұжымы осы мектептің оқытушысы Манкеева Қарлығаш Құдайбергеновнаға **анасының** қайтыс болуына байланысты қай-ғысына ортақтаса отырып көңіл айтады.

Қарқаралы аудандық білім бөлімі мен білім беру қызметкерлері кәсіподақ комитеті және Қоянды ауылына қарасты № 12 орта мек-теп ұжымы осы мектептің оқытушысы Нурмағанбетова Ганимжан Советовнаға **ағасының** қайтыс болуына байланысты қайғысына ортақтаса отырып көңіл айтады.

Жағымды жаңалық

Жүзден жүйрік шықты

Қарқаралы аудандық балалар модельді кітапханасы "Үздік аудандық балалар кітапханасы" номинациясының жеңімпазы атанды. Бұл қуанышты хабар Қарағанды облысының мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының қолдауымен, облыстық Абай атындағы балалар кітапханасының ұйымдастыруымен өткен "Балалар жылын" қорытындылау рәсімінде мәлім болып, «Сауағар» телеарнасының директоры Берік Дүйсетаев аталмыш марапатты аудандық мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің басшысы Жазира Исаковаға табыс етті.

Осылайша балалар кітапханасының жыл бойғы еңбеі оң бағаланып, облыстық мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының басшысы Е.Жұмакеновтың арнайы дипломы мен қаржылай сыйлығын еншіледі.

Бүгінгі нарық заманында жас ұрпақты кітап оқуға баулып, отан-сүйгіштік, мейірімділік, бауырмалдылық, ізгілік негізінде тәрбиелеп, рухани бай, көзі ашық, көкірегі ояу, үлкенге құрмет, кішіге ізетті болуға, қоршаған ортаны қорғап, табиғатты аялауға үйретуді мақсат тұтқан балалар кітапханасы жыл бойы тынымсыз еңбек етіп, жоспарлы іс-шараларды барынша мазмұнды етіп өткізуге ұмтылды.

Сонау 1953 жылдан бастап қазірге дейін аталмыш кітапхана қабырғасында оқырман ретінде Қарқаралының неше буын ұрпағы тәлім-тәрбие алып, рухани құндылықпен сусындады. Қазіргі таңда кітапхана қорында 15 мың кітап бар. Осы бай да құнарлы мұраларды балаларға таныстырып, насихаттауда кітапхана меңгерушісі Алтынай Шырақбайқызы, әдіскер Ағ-

нұр Дәулетқызы, кітапханашылар Гүлмира Амангелдіқызы және Жанар Амангелдіқызы барынша шеберлікпен жұмыс жасайды.

Биыл «Балалар жылы» болып белгіленгені белгілі. Осының аясында кітапханада "Мейірімді жүрек" атты жобасы жүргізілуде. Балаларды мейірімділік пен қайырымдылыққа үндейтін бірқатар шаралар өткізілген болатын. Бұндай шаралар әлі де жалғасын табады.

Аталмыш кітапханада "Шебер қолдар сиқыры" атты қолөнер шеберханасы мен "Балдәурен" әдеби-танымдық клубы жұмыс жасайды. Осы үйірмелер арқылы жас оқырмандарымыз кітапхана тарапынан ұйымдастырылатын көптеген көпшілік шараларға белсене қатысып, өз қабілеттерін ашып, өнерлері мен шеберліктерін ортаға салады. Балалар шаралардың қызықты да тартымды өтуіне атсалысып, шаралар барысында барынша белсенділік танытады. Жас оқырмандармен жаңаша форматта инновациялық іс-шаралар өткізуге қалыпты үрдіске енген. Осының

бәрі балалардың қарым-қабілетін арттырып, ойын шындап, қиялдарын биіктетіп, ой-өрісін кеңейтеді. Әрбір өткізілген шараны әлеуметтік желіге салып, баспасөз бетінде жариялап, балалардың жетістіктері насихатталады.

Әрине, бұл шаралардың бәрі де жас оқырмандардың ең алдымен кітап оқуға бағытталған. Әрбір шара, көпшілік мерекенің астарында әдебиет әлемінің қызықтары мен таңғажайыптарымен таныстыру, сөз өнерінің құш-қуатын паш ету, балалар әдебиетінің кең де арайлы көкжиегін ашу жатыр. Жас оқырмандар да шараларға белсенділік танытумен қатар, өз оқыған кітаптары жайлы әңгімелеп, ұнаған жазушылары мен шығармалары туралы ой қозғайды. Кітапхана деген кітаптар қатталған мүлгіген тыныштық мекені ғана емес, сол мазмұнды кітаптарды тіл білетін, жас қиялдың мүмкіндіктерін ашатын, шығармашылық шабыт беретін бірден-бір орын екеніне көз жеткізеді. Кітаптардағы түрлі оқиға, тәлімі мол ғибратқа қанығып, терең ойы, биік талғамы қалыптасқан жастар ел ертенің кемел қыларына кәміл сенеміз.

Сонымен, жыл қорытындысындағы биік марапат – жыл бойғы ұжымдық еңбектің, бірлескен қарекеттің жемісі. Бұл елеулі баға кітапхана ұжымына тыңнан қуат беріп, әлі де жаңа да жасампаз түрде жұмыс жасауға жұмылдыратыны анық.

Қарқаралы аудандық мәдениет және тілдерді дамыту бөлімі.

Көрме

«Шахтинск кварталінің» кереметтері мұражайда

Қарқаралыда аптаның басы өнерге толы көркем көрмемен басталды. Қаламыздың тарихи-өлкетану музейінде 12 желтоқсан күні «Шахтинск кварталі» керемет көрме ұйымдастырған екен. Оның ашылу салтанатына өңіріміздің өнер сүйер қауымы жиылды.

Көрменің басты қонақтары Жаңабек Жұмабеков, Елена Нивиденская, Еркін Темірғалиев, Наталья Сайгушева сынды танымал суретшілер мен аудандық ішкі саясат бөлімінің басшысы Нұрлыбек Ілдебаев, аудандық архив басқармасының басшысы Манарбек Керім,

суретші Сәкен Дәулетбаев, өнер мектебінің басшысы Рымкүл Спабекова, мәдениет бөлімінің бас маманы Дана Алиева қатысты. Ашылуы салтанатында өнер өкілдері сөз сөйлеп, суретшілерге ыстық лебіздерін білдірді. Суретшілеріміз қазіргі таңда Шахтинск қаласының

А.Исмаилов атындағы балалар көркем-сурет мектебінің мұғалімдері. Бұл көрме суретшілеріміздің талай жылғы еңбектерін көпшілікке таныстыру мақсатында ұйымдастырылған. Онда линогравюра, графогравюра, киіз басу технологиясымен салынған туындылар қойылып, көпшілік назарына ұсынылды.

Көрмеде қойылған суреттер ерекшеліктері мен бірден көзге түседі. Себебі әр автордың өзінің салу стилі бар. Мысалға Жаңабек көлеңке мен жарықты шебер қолдана отырып портрет салады. Дәстүрлі киіз басу өнерін жетік меңгерген суретші Елена Нивиденская киіз басу технологиясының қас шебері. Ал Сайгушева Натальяның жаны табиғатқа жақын екен. Қасиетті жерімізден шабыттанған автордың бірнеше туындысында Қарқаралы бейнеленген. Еркін Темірғалиев тек бір жанр да жұмыс істемей жан-жақты бағытта өзін сынап, көрмеге бірнеше туындыларын ұсынды. Автор кескіндеме, графикаға және мүсінге қызығушылық танытады екен.

Салтанатты кеште қонақтар әдемі туындылар мен танысып, соңында естелікке суретке түсті. Саусағынан өнер тамған жандардың туындыларын кеңінен насихаттап қолдау мақсатында өткен бұл кеш 19 желтоқсанға дейін өз жалғасын табады.

Ақмарал МАҚСЫМ.

Тәуелсіздік – тұғырым!

Елімнің бақытын тербеткен Тәуелсіздік!

Тәуелсіздік күні еліміздің барлық азаматтары үшін орны ерекше мереке деп білеміз. Себебі, осынау жүректарды қуанышқа толы күнді ата-бабаларымыз ғасырлар бойы армандап, күтумен өтті. 1991 жыл. 16 желтоқсан. Бұл күн – біздің тәуелсіздігімізді дүниежүзі мойындаған күн. Еліміздің егемендігінің іргесін қалауда өзінің жанын құрбан етуге дейін барған тұлғаларымыз қаншама? Желтоқсан оқиғасы – ұлт тарихында өшпес ізі қалған оқиға. Сол кезді қазір ауызбен айтуға жеңіл болғанмен ақылмен ойлап, саналы түрде терең түсінген адамға оңай емес. 31 жыл ішінде Тәуелсіз Қазақ елді қалыптастырып, нарықтың қиын өткелдерінен аман өткізіп келеміз. Осы көзінде Қазақстанды дүние дидарындағы ең мықты мемлекеттер танытындай, сыйлайтындай деңгейге жеткізген тұңғыш Нұрсұлтан Назарбаевтай көреген саясаткердің ерен еңбегін дәл бүгін және әрқашанда айтып өтеміз.

Сарыобалы ауылындағы №34 негізгі орта мектепте Тәуелсіздіктің 31 жылдығына орай жоспарға сай «Елімнің бақытын тербеткен Тәуелсіздік!» атты іс-шаралар өткізілді. Сы-

нып жетекшілері, МАД тобының тәрбиешісі Гүлнаш Бегжанова, шағын орталық тәрбиешілері Аңсаған Нысанбаева және Гүлден Түсіпбекова Тәуелсіздік туралы тақырыпта тәрбие са-

ғаттарын өткізді. Кітапханашы Гүлнаш Жұмашева атты көрме ұйымдастырып оқушыларға Тәуелсіздік тарихы туралы мағ-

лұматтар берді. Әр сыныпта әртүрлі тақырыпта тәрбие сағаттары өткізілді. Тәуелсіздікке арналған салтанатты жиын өткізіліп соңында мерекелік концерт ұйымдастырылды. Мектеп директоры Нұржан Ныгманов құттықтау сөзімен басталған іс-шара көрермен көңілінен шықты. Бір сәт «Желтоқсан құрбандарын» еске алып бір минут үнсіздік жарияланды. Оқушылар Тәуелсіздік туралы өлеңдерін мәнерлеп оқып, ән мен биден шашу шашты. Өзін-өзі басқару ұйымы «Ақпарат» фракциясының ұйымдастыруымен қабырға газеті байқауы өтті. Бас жүлдені 6 сынып оқушылары, I орынды 8 сынып оқушылары, II орынды 5 сынып оқушылары және 7-ші, 9-шы сыныптар III орынға ие болды. Соңынан «Құқық және тәртіп» фракциясы «Тәуелсіздік-елімің ерлік жолы» атты дөңгелек үстел өткізді. Қазақстанның таңы нұрлы, егемен еліміздің ұрпағының еңсесі биік болып, көк аспанда қасиетті көк туымыз мәңгі желбіресін!

Майра ИСКАКОВА,
Сарыобалы ауылының
№34 негізгі орта мектеп
директордың тәрбие
ісі жөніндегі орынбасары.

«Қарқаралы» аудандық газетінің редакциясы»
ЖШС Директоры –
Бас редактор
Құрманғазы ӨТЕБАЙ

100800 Қарқаралы қаласы, Ө.Бөкейханов к., 40 үй
Бас редактор – 31-3-50 (факс)
Қабылдау бөлімі – 31-7-84, 8-775-548-35-23
Бухгалтерия – 31-4-56
E-mail: karkaraly_too@mail.ru
Біздің есепшотымыз:
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ Қарағанды қаласы,
ИИК KZ326010191000161842,
БИК HSBKZKX БИН 990940002210

Газет жергілікті «Қарқаралы» газеті редакциясы баспаханасында теріліп, беттеліп, Қарағанды қаласындағы «Арқо» ЖШС (Сәтбаев к., 15) баспаханасында басылды.

Меншік иесі: «Қарқаралы» аудандық газетінің редакциясы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
Құрылтайшысы: Қарқаралы аудан әкімдігі Газет Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінде
2019 жылдың 19 маусымында N17756-Г куәлікпен тіркелген.
Автордың пікірі редакцияның көзқарасымен сәйкес келе бермейді.

Газет сенбі сайын шығады. Көлемі 4 баспа табақ. Индекс 65626. Таралымы 2582. Тапсырыс 49.